

Sport in Harderwijk
Samen sporten, bewegen en leven
2006 - 2010

Vastgesteld door de gemeenteraad op 19 januari 2006
Gemeente Harderwijk

Inhoudsopgave:

pagina:

1	Samenvatting	1
2	Inleiding	5
2.1	De betekenis van sport	5
2.2	De betekenis van deze sportbeleidsnota	5
3	Sport in ontwikkeling	6
3.1	Landelijke trends	6
3.2	Lokale ontwikkelingen	9
4	Sport in beeld	15
4.1	Sportvoorzieningen	15
4.2	Sportstimulering	16
4.3	Rolverdeling	17
4.4	Vrijwilligersbeleid en professionalisering	18
4.5	Beheer en exploitatie	19
4.6	Middelen	20
5	Visie op sport	21
5.1	Missie, doelstellingen en uitgangspunten	21
5.2	De betekenis van sport in 2010	22
6	Sport in uitvoering	25
6.1	De sporter	25
6.2	De sportorganisatie	27
6.3	De sportvoorziening	28
6.4	De rolverdeling	29
6.5	Financiële en organisatorische consequenties	31
Bijlage 1	Sportstimuleringsprojecten	32
Bijlage 2	BOS in de ladder	34
Bijlage 3	GSO-projecten	36
Bijlage 4	Overzicht ledenaantallen sportverenigingen	39
Bijlage 5	Overzicht sportvoorzieningen	41
Bijlage 6	Beheerplan buitensportaccommodaties	43
Bijlage 7	Tarieven- en subsidiebeleid	44

1 Samenvatting

Inleiding

Sport is niet alleen een leuke besteding van vrije tijd, maar is ook een belangrijk verbindend element in de samenleving. Om richting te geven aan de verschillende ontwikkelingen in de sport zijn de afgelopen jaren verschillende beleidsnotities geschreven en projecten uitgevoerd. In de voorliggende nota zijn losse onderdelen van het sportbeleid met elkaar verbonden tot één visie met een vertaling in concrete doelen. Daarbij is een balans gevonden tussen de belangen van en de doelen voor de georganiseerde en de ongeorganiseerde sport in Harderwijk.

De nota is tot stand gekomen na een kaderstellend debat in de commissie Samenleving en met inachtneming van de uitkomsten van workshops met vertegenwoordigers van sportverenigingen, onderwijs- en welzijnsinstellingen en aan de sport verwante gemeentelijke afdelingen en diensten.

Sport in ontwikkeling

Landelijke trends en lokale ontwikkelingen hebben invloed op het gedrag van sporters, op het functioneren van sportorganisaties en op het aanbod van sportvoorzieningen.

De toenemende aandacht voor de kwalijke gevolgen van bewegingsarmoede en het bewustzijn van de specifieke behoeften van 65-plussers, allochtonen en mensen met een beperking, vergen een vraaggerichte benadering van de sporter. De vereniging als traditionele sportorganisatie ondervindt de gevolgen van een (dreigend) tekort aan voldoende en gekwalificeerde vrijwilligers, terwijl ook de concurrentie van commerciële aanbieders (bijvoorbeeld sportscholen) zich laat voelen.

Niet alleen de gemeente Harderwijk, maar ook de landelijke en provinciale overheid onderkennen het belang van sport(-beleid). De gemeente Harderwijk maakt goed gebruik van landelijk ontwikkelde stimuleringsmaatregelen als de Breedtesportimpuls en de BOS-impuls. Ook in het kader van het Gelderse Stedelijke Ontwikkelingsbeleid zijn in de afgelopen jaren verschillende projecten met succes uitgevoerd.

De meeste Harderwijker sportverenigingen hebben zich de afgelopen jaren mogen verheugen op een toenemend aantal leden. Het merendeel van de verenigingen is actief betrokken bij gemeentelijke sportstimuleringsprojecten. Door middel van het Harderwijker Sportplatform treden verenigingen, sportgerelateerde organisaties, ongeorganiseerde sporter en gemeente met elkaar in overleg over ervaringen, trends en ontwikkelingen in sport in bewegen.

Met name op de buitensportaccommodaties is geïnvesteerd in nieuwe voorzieningen. In het recent verschenen beheerplan Buitensportaccommodaties is beschreven welke investeringen de komende jaren nodig zijn voor het op peil houden van deze categorie sportaccommodaties.

Sport in beeld

De workshops met vertegenwoordigers van sportverenigingen, onderwijs- en welzijnsinstellingen en aan de sport verwante gemeentelijke afdelingen en diensten hebben een beeld opgeleverd van de sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen van de sport in Harderwijk.

Het huidige aanbod van binnen- en buitensportaccommodaties wordt in de regel bestempeld als voldoende gevarieerd en kwalitatief goed. De accommodaties worden door de gemeente efficiënt geëxploiteerd en onderhouden. Er is sprake van regionaal gezien marktconforme tarieven. De door de gemeente georganiseerde sportstimuleringsprojecten worden door jong en oud positief gewaardeerd. De deelnemers aan de workshops zijn minder te spreken over het aanbod van wandel-, loop en skateroutes, speelvoorzieningen in wijken en watersportvoorzieningen. Hoewel de gemeente goede relaties onderhoudt met sportverenigingen, scholen en welzijnsinstellingen, wordt het verbeteren van de samenwerking als kans voor de toekomst gezien.

Visie op sport

De gemeentelijke visie op sport wordt bepaald door de volgende missie: “het bevorderen van een sterke organisatorische sportinfrastructuur en een kwalitatief hoogwaardig en betaalbaar sportaanbod, zodat de inwoners van Harderwijk een heel leven lang met plezier en voldoening kunnen sporten en bewegen en de maatschappelijke participatie en betrokkenheid wordt verhoogd”.

Deze missie is vertaald in de volgende doelstelling van het gemeentelijk sportbeleid: “de gemeente Harderwijk voert een sportbeleid om sport en bewegen onder een zo groot mogelijk deel van de bevolking te stimuleren. De gemeente schept voorwaarden en stelt faciliteiten ter beschikking, zodat verenigingen, instellingen en individuele burgers ieder hun eigen verantwoordelijkheid kunnen nemen”.

Het gemeentelijk sportbeleid draagt bij aan een toegenomen betekenis van sport in 2010. Sport is de komende jaren onlosmakelijk verbonden aan een actieve en gezonde leefstijl en vergroot de maatschappelijke betrokkenheid tussen mensen. Sport is verder een belangrijke schakel om achterstanden aan te pakken. Plezier in sport staat centraal. Om doelgroepen zo goed mogelijk te bereiken wordt gewerkt vanuit de straat, de buurt of de wijk waar de achterstanden zich concentreren. De school speelt een belangrijke rol bij het ontwikkelen van een sportieve leefstijl. In samenwerking met scholen wordt sport steeds vaker ingezet om jeugd en jongeren te wijzen op normen en waarden. Sport heeft een bijdrage geleverd aan een gezondere en veiligere samenleving.

Sport in uitvoering

In deze nota zijn de resultaten van het gemeentelijk sportbeleid zoveel mogelijk specifiek en meetbaar geformuleerd. Het volgende overzicht bevat een opsomming van alle beoogde resultaten, met een onderverdeling in de thema's ‘de sporter’, ‘de sportorganisatie’, ‘de sportvoorziening’ en ‘de rolverdeling’.

Beoogde resultaten	Afgerond
<u>De sporter</u> <ol style="list-style-type: none"> 1. minstens 40% van de jeugdigen van 8 tot en met 17 jaar haalt de norm van 1 uur bewegen per dag 2. op 90% van alle scholen kunnen leerlingen dagelijks sporten binnen en buiten de schooluren 3. minstens 65% van de volwassen bevolking voldoet aan de norm van een half uur bewegen per dag 4. het aantal ouderen en mensen met een beperking binnen de georganiseerde sport is toegenomen met 5% (2,3% in 2003) 5. de sportdeelname van allochtonen in verenigingen is verhoogd tot 7% (3,7% van de leden van Harderwijker sportverenigingen is in 2003 van allochtone afkomst) 6. minimaal 75% van de sportende jongeren tussen 8 en 13 jaar sport bij een vereniging (74% in 2004) 7. de deelname aan het project 'Sportwijzer' neemt toe tot minimaal 40% (34% in 2004) 8. door aansluiting bij een Olympisch netwerk en in samenwerking met LOOT-scholen is het bestaande topsportklimaat in Harderwijk, passend bij de ambities van een middelgrote gemeente, geconsolideerd en zo mogelijk versterkt 9. een maatschappelijke en financiële kosten/baten-analyse is uitgevoerd met betrekking tot de uitbreiding van het schoolzwemmen van één tot twee groepen 	<p>2010</p> <p>2010</p> <p>2010</p> <p>2010</p> <p>2010</p> <p>2010</p> <p>2010</p> <p>2010</p> <p>2007</p>
<u>De sportorganisatie</u> <ol style="list-style-type: none"> 1. het totaal aantal leden van sportverenigingen is, gelijk aan de groei van het aantal inwoners, gegroeid met minimaal 7% (12.803 in 2003) 2. het aantal vrijwilligers is niet verder afgenomen (gemiddeld 38 per vereniging in 2003). Het aantal vrouwelijke bestuursleden is toegenomen (22% in 2003) 3. 75% van de sportverenigingen besteedt structureel aandacht aan blessurepreventie (50% in 2003) 4. alle sportverenigingen hebben met hun leden huisregels afgesproken over alcohol, roken, hygiëne, drugsgebruik, gezondheid en sportief gedrag 5. 75% van de sportverenigingen is betrokken bij projecten van de gemeente 6. het Harderwijker Sportplatform blijft toegankelijk voor (vertegenwoordigers van) de ongeorganiseerde sport en sportgerelateerde organisaties 7. de gemeente ontwikkelt een vrijwilligersbeleid dat goed aansluit bij de wensen van sportorganisaties. Dit in samenwerking met het steunpunt vrijwilligerswerk Harderwijk 	<p>2010</p> <p>2010</p> <p>2010</p> <p>2006</p> <p>2010</p> <p>2006</p> <p>2007</p>
<u>De sportvoorziening</u> <ol style="list-style-type: none"> 1. het beheerplan Buitensportaccommodaties 2006-2010 is uitgevoerd. Op basis van een geactualiseerde inventarisatie en analyse van de buitensportaccommodaties wordt in 2010 een beheerplan voor de periode 2010-2015 gepresenteerd 2. het bestaande aanbod binnensportaccommodaties is kwalitatief en kwantitatief instandgehouden 3. Indien noodzakelijk wordt een haalbaarheidsonderzoek naar een nieuwe sporthal uitgevoerd (in relatie met de ontwikkeling van de vraag en met inachtneming van de kaders van het integraal huisvestingsplan gymlokalen) 4. ieder jaar worden (ontwikkelingen in) de gemeentelijke bijdrage, dekkingsgraad en bezettingsgraad per gemeentelijke accommodatie in beeld gebracht en gepresenteerd 5. de wandel-, loop- en skaterroutes in Harderwijk zijn in kaart gebracht en er worden verbetervoorstellen gedaan (kwalitatief en kwantitatief) 6. heldere procedure-afspraken (intern en extern) zijn gemaakt over hoe te komen tot voldoende sport- en spelvoorzieningen bij de inrichting van de woonomgeving (gestreefd wordt naar realisatie van de landelijk gehanteerde norm van 75 m² 'groen' per woning, waaronder ruimte voor recreatie, speelmogelijkheden en trapveldjes) 	<p>2010</p> <p>2010</p> <p>2009</p> <p>jaarlijks</p> <p>2007</p> <p>2006</p>

7. in regionaal verband is een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd naar de ontwikkeling van watersportvoorzieningen (mogelijk in relatie met het Waterfront)	2007
8. Na overleg met het sportplatform is een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd naar de wens en ontwikkeling van een sportloket ten behoeve van verbetering van de dienstverlening, de communicatie, de bereikbaarheid en de informatievoorziening voor zowel georganiseerde als ongeorganiseerde sporters. Een sportloket kan zowel bestaan uit een fysiek servicepunt als uit een virtuele informatiebalie	2009
<u>De rolverdeling</u>	
1. de samenwerking en afstemming in sportactiviteiten tussen het sociaal cultureel werk, onderwijs en sportverenigingen is geïntensiveerd	2010
2. de inzet van het buurtsportwerk door goede samenwerking met jongerenwerk/buurtopbouwwerk is versterkt;	2010
3. er is meer geïnvesteerd in de participatie en scholing van wijkbewoners, verenigingen en jongeren om activiteiten (zelf) op te zetten en voort te zetten	2010
4. de samenwerking tussen sport en onderwijs is gestructureerd volgens de ideologie van het beweegmanagement	2010
5. er is onderzocht wat de mogelijkheden zijn van duale aanstellingen van vakleerkrachten en sportconsulenten, die (na-)schoolse activiteiten en activiteiten bij verenigingen combineren	2008
6. de haalbaarheid is onderzocht van intergemeentelijke samenwerking en afstemming over bovenlokale voorzieningen en projecten	2009
7. er is onderzocht of, en zo ja op welke wijze, een jaarlijks (top-)sportevenement georganiseerd kan worden. (Uitgangspunt bij topsportevenementen is dat er geen financiële bijdrage worden verstrekt, facilitaire ondersteuning zal per individuele aanvraag worden beoordeeld en behoort dan wellicht tot de mogelijkheden)	2007

De programmabegroting 2006-2009 vormt het financiële kader voor de uitvoering van sportbeleid. Via het instrument van de Kadernota kunnen extra middelen voor de sport worden aangevraagd. Hierbij kan rekening worden gehouden met een mogelijk toenemende vraag aan sportvoorzieningen vanuit de Harderwijker samenleving als gevolg van demografische ontwikkelingen. Hieraan ligt het door de commissie Samenleving toegekende belang aan de maatschappelijke betekenis van sport ten grondslag.

2 Inleiding

2.1 De betekenis van sport

Sport is leuk om te doen en om naar te kijken. Sport levert tal van ontroerende momenten op, van euforie, van inspanning en van saamhorigheid. Sport is een fijne besteding van vrije tijd voor jong en oud, voor mensen met verschillende achtergronden en met uiteenlopende sportbehoeften.

Sport is echter meer dan dat. Sport is tevens een belangrijk verbindend element in de samenleving. Sport heeft duidelijke raakvlakken met gezondheid, welzijn, onderwijs en veiligheid. Sport en bewegen leiden (per saldo) tot lagere gezondheidskosten. Sport biedt jongeren een goede fysieke basis en mentale weerbaarheid. Voor jongeren en ouderen betekent sport gezond zijn en gezond blijven. In het onderwijs kan sport bijdragen aan het aanleren van vaardigheden en van normen. Sport kan de integratie tussen verschillende groepen mensen bevorderen en kan de sociale cohesie in wijken versterken.

2.2 De betekenis van deze sportbeleidsnota

Door de gemeente Harderwijk is voor het laatst in 1995 een sportnota uitgebracht (sport in Harderwijk: 'met het oog op morgen'). De afgelopen jaren heeft het sportbeleid in Harderwijk zich gekenmerkt door afzonderlijke beleidsnotities en projecten, zoals het in 2003 opgestelde Projectplan Breedtesport 'Samen Sportief in Harderwijk' en het in 2005 uitgebrachte beheerplan Buitensportaccommodaties. Door de vele ontwikkelingen in de sport is het sportbeleid toe aan vernieuwing.

De voorliggende nota geeft weer op welke wijze de losse onderdelen van het beleid met elkaar verbonden worden tot één visie. Als reikwijdte van de nota geldt de periode 2006-2010. Incidenteel wordt een doorkijk gegeven op het gemeentelijk sportbeleid voor de periode na 2010.

De gemeente staat voor een sportbeleid dat integraal, eenduidig en (financieel) beheersbaar is. Een integrale aanpak impliceert dat het sportbeleid zich niet beperkt tot de sportsector in het bijzonder, maar ook sectoren behelst zoals welzijn, onderwijs, veiligheid, ruimtelijke ordening en beheer. Met eenduidig wordt bedoeld dat het sportbeleid zich kenmerkt door transparantie, voorspelbaarheid en samenhang. De financiële beheersbaarheid wordt gewaarborgd door duidelijke relaties te leggen tussen beoogde (waar mogelijk meetbare) maatschappelijk doelen, de instrumenten (met inbegrip van de financiële middelen) die hiervoor worden ingezet en de wijze waarop monitoring en evaluatie plaats vindt. De uitvoering van het toekomstig sportbeleid dient plaats te vinden binnen de vastgestelde financiële kaders.

De nota is op interactieve wijze tot stand gekomen. Na een eerste debat over de hoofdlijnen van het gemeentelijk sportbeleid in de commissie Samenleving op 9 november 2004, zijn in de periode mei-juni 2005 drie bijeenkomsten belegd. Daarin zijn de sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen van de sport in Harderwijk besproken met vertegenwoordigers van achtereenvolgens de sportverenigingen, onderwijs- en welzijnsinstellingen en de aan sport verwante gemeentelijke afdelingen en diensten. De uitkomsten van deze bijeenkomsten zijn besproken in een kaderstellend debat in de commissie Samenleving op 22 september 2005.

3 Sport in ontwikkeling

Sport is voortdurend in ontwikkeling. Voor een visie op sport is het essentieel hier rekening mee te houden. In dit hoofdstuk worden landelijke trends en lokale ontwikkelingen beschreven die verband houden met sport.

3.1 Landelijke trends

In deze en in de volgende paragraaf worden enkele belangrijke ontwikkelingen op sportgebied in Nederland en in Harderwijk behandeld volgens de vierdeling:

- de sporter;
- de sportorganisatie;
- de sportvoorziening;
- het beleid.

De sporter

- door het CBS is vastgesteld dat in 2003 ruim 6 miljoen Nederlanders van 15 jaar en ouder wekelijks hebben gesport. Daarmee is het aantal sporters ten opzichte van 1997 licht toegenomen. Een kwart van de sporters is 5 uur of meer per week met zijn of haar sport bezig. De overigen zijn 1 tot 5 uur per week actief;
- bijna 8 van de 10 jongeren van 15 tot 18 jaar sporten wekelijks (al dan niet in verenigingsverband). Met de leeftijd neemt het aandeel sporters af. In de leeftijdsgroep 18 tot 45 jaar doet iets meer dan de helft nog regelmatig aan sport, van de 45- tot 65-jarigen sport iets minder dan de helft. Boven de 65 jaar is ongeveer een kwart wekelijks sportief actief;
- sport is net zo populair onder mannen als onder vrouwen. Wel besteden mannen meer uren aan lichamelijke sporten. Ongeveer 1 op de 6 mannen sport minimaal 5 uur per week, bij vrouwen geldt dit voor 1 op de 11. Ruim een kwart van de Nederlanders is lid van een sportvereniging. Mannen zijn vaker lid van een sportvereniging dan vrouwen en jongeren zijn vaker lid dan ouderen. De meeste verenigingsleden zijn tussen de 18 en 45 jaar oud;
- de meest beoefende sport in Nederland is zwemmen, gevolgd door fietsen, fitness/aerobics en wandelsport. Het betreft in alle gevallen sporten die individueel en in ongeorganiseerd verband beoefend kunnen worden;
- fysiek minder actieve groepen in de samenleving zijn jeugdigen, jongvolwassenen, ouderen, chronisch zieken, niet werkenden, mensen met overgewicht en mensen met een niet-Nederlandse afkomst;
- één op de zeven kinderen kampt met overgewicht. Dit is een verdubbeling ten opzichte van 1980. Daarnaast komt overgewicht voor bij de helft van de Nederlandse mannen en ruim 40% van de Nederlandse vrouwen. Om bewegingsarmoede en overgewicht tegen te gaan moeten jongeren minstens vijf dagen in de week minimaal één uur per dag bewegen. Voor volwassenen volstaat een half uur per dag;
- bij verschillende bevolkingscategorieën is sprake van een veranderend sportgedrag. Vooral onder jongeren is sprake van een vervluchting van de vrijetijdsbesteding aan onder meer sportactiviteiten. Dat wil zeggen dat gemiddeld minder tijd wordt besteed aan meer activiteiten (zagedrag). De achterstand van vrouwen ten opzichte van mannen bij het sporten is de laatste jaren in hoog tempo ingelopen. Veel 65-plussers zijn in hun vrijetijdsbesteding op

zoek naar rust, gezelschap en plezier. In dit verband is een toenemende vraag naar licht inspannende activiteiten te verwachten, waaronder wandelen, fietsen en zwemmen. De sportdeelname van allochtonen loopt nog altijd zo'n 10% achter bij het autochtone deel van de bevolking. Slechts een fractie van de mensen met een beperking komt aan (aangepast) sporten toe.

De sportorganisatie

- sportverenigingen kunnen niet zonder de inzet van vrijwilligers. Bij de 28.000 verenigingen zijn in totaal 1,2 miljoen vrijwilligers actief (13 procent van de Nederlanders van 18 jaar en ouder). Dit percentage is sinds 1997 niet veranderd. Meer mannen dan vrouwen verrichten vrijwilligersactiviteiten voor sportverenigingen. Voor 15 procent van de vrijwilligers die in de sport actief zijn geldt dat ze geen lid zijn van een vereniging;
- veel verenigingen hebben het moeilijk met maatschappelijke veranderingen. Van de sportverenigingen geeft 72% aan dat ze in 2003 problemen hebben gehad met het vinden van trainers, begeleiders en ander kader. Vooral buitensportverenigingen hebben te kampen met een veelheid aan wet- en regelgeving, vooral gericht op de accommodatie en de kantine;
- de rijksoverheid stuurt aan op de ontwikkeling van integraal beleid binnen de driehoek buurt-onderwijs-sport (BOS). Daarbij is een bindende rol weggelegd voor de sport(-verenigingen);
- met het wetsvoorstel voor de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) beoogt de rijksoverheid dat iedereen kan meedoen in de maatschappij. Uitgangspunt hierbij is dat mensen moeten kunnen terugvallen op het eigen sociaal netwerk, waaronder maatschappelijke organisaties als sportverenigingen;
- de behoefte op basisscholen aan vakleerkrachten bewegingsonderwijs zal de komende jaren toenemen. Door vakleerkrachten een rol te laten spelen bij het aanbieden van buitenschoolse activiteiten (waaronder sportstimuleringsactiviteiten) kan het draagvlak voor de aanstelling worden vergroot;
- het aanbod voor het groeiend aantal individuele sporten zoals fitness en aerobics wordt voor het grootste deel opgevangen door commerciële sportaanbieders (sportscholen).

De sportvoorziening

- multifunctionele sportvoorzieningen zijn in opmars, soms gecombineerd (geclusterd) met andere, al dan niet commerciële, (vrijtijds-)voorzieningen;
- gemeenten beschouwen het beheer, het onderhoud en de exploitatie van sportvoorzieningen niet meer als een vanzelfsprekende overheidstaak. De exploitatie van veel binnensportaccommodaties is uitbesteed aan stichtingen of exploitatiemaatschappijen. Verenigingen worden steeds vaker ingeschakeld voor het beheer en onderhoud van buitensportaccommodaties. De praktijk leert overigens dat na het uitbesteden of afstoten van overheidstaken gestelde doelen lang niet altijd worden gerealiseerd. Dit geldt zowel voor financiële doelen (denk aan: kostenbesparingen en inkomstenverhogingen) als voor kwalitatieve doelen (denk aan: productinnovaties en klantgerichtheid);
- nieuwe producten of productverbeteringen bieden een oplossing voor de hogere eisen van de gebruikers van sportvoorzieningen (denk aan: kunstgrasvelden met een hogere bespelingsintensiteit).

Landelijk en provinciaal sportbeleid

Als aanvulling op de Breedtesportimpuls is in 2003 door het ministerie van VWS in samenwerking met onder meer het ministerie van OCW de BOS-impuls ontwikkeld. De BOS-impuls beoogt de samenwerking te bevorderen tussen buurt, onderwijs en sport. De tijdelijke stimuleringsregeling, die vanaf oktober 2004 van kracht is, is erop gericht gemeenten te ondersteunen bij hun aanpak van achterstanden van jeugdigen van 4 tot 19 jaar.

Deze achterstanden kunnen zich voordoen op het gebied van gezondheid, welzijn, onderwijs, opvoeding, sport en bewegen. Achterstand uit zich in ongezond leefgedrag, overgewicht, bewegingsarmoede, rondhangen uit verveling, psychosociale problemen, gebrek aan sociale vaardigheden, voortijdig de schoolverlaten en (kleine) criminaliteit. Naast het verminderen van deze achterstanden is de BOS-impuls erop gericht de door de buurtbewoners ervaren overlast veroorzaakt door jeugdigen te bestrijden.

In september 2005 is door het ministerie van VWS de nota 'Tijd voor sport' uitgebracht. Dit ter vervanging van de in 1996 uitgebrachte nota 'Wat sport beweegt'. Met de nieuwe nota wordt tot uitdrukking gebracht dat de (landelijke) overheid vindt dat sport nu extra aandacht verdient, zowel van burgers, maatschappelijke organisaties als van de overheid zelf. Kort samengevat streeft het kabinet naar een sportieve samenleving waarin zowel veel aan sport wordt gedaan als van sport wordt genoten. In de nota zijn de volgende hoofdlijnen van beleid uiteengezet:

- mensen gaan meer sporten en bewegen voor hun gezondheid;
- via de sport ontmoeten meer mensen elkaar en doen mee aan maatschappelijke activiteiten;
- mensen gedragen zich sportief en respecteren (spel-)regels;
- de topsport in Nederland wordt bevorderd als symbool voor ambitie, als bron van ontspanning en voor ons nationale imago in binnen- en buitenland.

Niet alleen op landelijk maar ook op provinciaal niveau mag sport zich verheugen op warme belangstelling. In de Ontwerp Meerjarenvisie Sociaal Beleid provincie Gelderland (2004) wordt voor het provinciaal sportbeleid de volgende doelstelling gehanteerd: "tot stand brengen van een zodanig ondersteuningsaanbod voor de sport dat participatie en kwaliteit van sport- en bewegingsactiviteiten (waaronder ook wordt verstaan betrokkenheid bij deze activiteiten) op lokaal niveau in stand worden gehouden dan wel verbeterd". Deze algemene doelstelling is vertaald in de volgende subdoelen:

- sportparticipatie: stimuleren en bieden van ondersteuning aan sport- en bewegingsactiviteiten voor specifieke groepen die in de sportparticipatie achterblijven;
- sport en vrijwilligers: het vergroten van het vrijwilligerspotentieel en het versterken van het vrijwilligersbestand binnen de sportinfrastructuur;
- breedtesportimpuls voor gemeenten: het stimuleren en ondersteunen van Gelderse gemeenten enerzijds bij het ontwikkelen en indienen van aanvragen breedtesportimpuls en anderzijds bij de uitvoering van de hieruit voortvloeiende lokale breedtesportprojecten;
- op weg naar de top: ondersteuning van Gelderse sporttalenten bij hun maatschappelijke en sportieve ontwikkeling;
- sportinfrastructuur Gelderland: stimuleren van provinciebreed dekkend netwerk van lokale en/of regionale sportservicepunten (frontoffices), waarbij de Gelderse Sport Federatie als backoffice functioneert;
- onderwijs in relatie tot buurt en sport: versterken en verbeteren van samenwerking tussen onderwijs, sport en buurt;
- door sport en bewegen gezond: ondersteunen van gemeenten bij het realiseren van integraal gemeentelijk beleid op het terrein van sport, bewegen en gezondheid, dat wil zeggen het tegengaan van lichamelijke inactiviteit en het stimuleren van een actieve levensstijl van mensen;
- beweeg- en speelruimte voor de jeugd: meer ruimte en mogelijkheden, activiteiten en deskundigheidsbevordering voor bewegen, spelen en sporten creëren in de directe leefomgeving van de jeugd;
- sportaccommodaties goed gespreid en bereikbaar: bijdragen aan de samenwerking ten behoeve van de realisatie van bijzondere (bovenlokale/regionale) sportaccommodaties.

3.2 Lokale ontwikkelingen

Naast de landelijke trends wegen ontwikkelingen in Harderwijk mee bij het opstellen van toekomstig sportbeleid.

De sporter

Later in deze paragraaf beschrijven we de ontwikkeling in ledenaantallen van de Harderwijker sportverenigingen. De gemeente heeft de afgelopen jaren de volgende sportstimuleringsprojecten ter hand genomen:

- het projectplan Breedtesport Harderwijk 2004-2009, onder de titel ‘Samen Sportief in Harderwijk’;
- de jaarlijkse Sportwijzer;
- het projectplan GALM (Groninger Actief Leven Model) Harderwijk 2004-2006.

In bijlage 1 is een korte beschrijving van deze projecten opgenomen.

In maart 2005 heeft de gemeente Harderwijk, ten behoeve van een project in de wijken Stadsdennen en Zeebuurt, een aanvraag ingediend om in aanmerking te komen voor een bijdrage uit de BOS-impuls. Deze extra stimuleringsmaatregelen ter aanvulling op de Breedtesportimpuls beoogt aanpak van achterstanden van jeugdigen van 4 tot 19 jaar door bevordering van de samenwerking tussen buurt, onderwijs en sport. Een korte beschrijving van het projectplan ‘BOS in de ladder’ 2006-2009 is opgenomen in bijlage 2. Voor 1 april 2006 zal een tweede aanvraag voor de BOS-impuls worden ingediend ten behoeve van een project in de wijk Drielanden. In geval van toekenning zal dit project vanaf 2007 van start gaan.

In het kader van het Gelderse Stedelijke Ontwikkelingsbeleid zijn de afgelopen jaren de volgende vier projecten uitgevoerd:

- On the Sport;
- Erbij;
- Jongeren op straat: tussen spel en overlast;
- Gewoon Meedoen.

In bijlage 3 worden deze projecten kort toegelicht.

In augustus 2005 is het sportparticipatie- en evaluatie-onderzoek 2004-2005 gepresenteerd, waarin de gemeente de actuele sportdeelname van jongeren tussen 8 en 13 jaar in beeld heeft gebracht. De belangrijkste conclusies over de sportdeelname van deze doelgroep zijn:

- 78% van de respondenten doet buiten de sportcursussen en de les bewegingsonderwijs aan sport;
- meisjes doen minder aan sport dan jongens, respectievelijk 75% om 80%;
- 74% van de sportende jongeren tussen 8 en 13 jaar sport bij een vereniging. Het percentage respondenten dat (tevens) niet-georganiseerd sport bedraagt 44%. Ruim een kwart van de sporters sport ergens anders (bij een sportschool, dansschool of manege);
- de meeste sporters doen aan voetbal (374). Op de tweede plaats staat danssport (151) en derde vecht- en verdedigingssporten (114);

- gemiddeld wordt door de sportende jongeren ruim 2 uur per week gesport. Intrinsieke/fysieke motieven zijn voor 41% van de respondenten reden om aan sport te doen. Gezondheidsmotieven scoren 38%. De sociaal/emotionele dimensie is voor 21% reden om aan sport te doen;
- in totaal zijn er 89 kinderen (48 jongens en 41 meisjes) met overgewicht of obesitas op basis van de definitie van het Voedingscentrum. Dit aantal vormt 7% van de onderzochte basisschoolleerlingen.

In het sportparticipatie-en evaluatie-onderzoek zijn verder de volgende conclusies getrokken met betrekking tot de deelname aan sportcursussen:

- 3.132 kinderen kregen gelegenheid zich in te schrijven voor het project 'Sportwijzer'. 1.060 kinderen (34%) deden mee. In totaal hebben 499 (47%) jongens en 555 (53%) meisjes meegedaan (6 onbekend). Het aanbod lijkt voor meisjes aantrekkelijker te zijn dan voor jongens. Uit de inschrijvingen blijkt dat van de 1.060 cursisten 367 geen lid zijn van een sportvereniging (35%);
- 128 cursisten (23%) geven aan lid te zijn geworden van een vereniging die de cursus organiseerde. 34 nieuwe leden deden voorheen niet aan sport;
- sport moet concurreren met andere vrijetijdsactiviteiten. "Ik vind andere dingen leuker om te doen" is de meest genoemde reden om niet aan sport of aan de sportcursus mee te doen.

Voor het eerste GALM-project 2002-2004 zijn 1.158 senioren benaderd, waarvan er 149 deelgenomen hebben aan de eerste fitheidstest. Het succes van dit project heeft in september 2004 geleid tot de start van het tweede GALM-project gestart. Dit heeft de volgende resultaten opgeleverd:

- ongeveer 1.050 inwoners van de wijken Drielanden, Tinnegieten/Veldkamp, de Wittenhagen en Buitengebied zuid zijn benaderd voor deelname aan een sportstimuleringsprogramma speciaal ontwikkeld voor 55 tot 65 jarigen;
- op 16 oktober 2004 namen 105 personen deel aan de fitheidstest (eerste deel van het project) in sporthal Drielanden. Na afloop hebben 80 personen zich ingeschreven voor het introductieprogramma;
- het introductieprogramma (12 lessen) ging in november 2004 met 80 deelnemers van start. Het vervolgprogramma (30 lessen) is in februari 2005 met 60 personen gestart. Op 28 januari 2006 wordt het project afgesloten met een tweede fitheidstest;
- het tweede GALM-project is wederom een succes, daarom zal in 2006 en 2008 een derde en een vierde GALM-project van start gaan.

Het aantal sportende Harderwijkers wordt mede bepaald door demografische ontwikkelingen. Het aantal inwoners van de gemeente Harderwijk bedraagt in 2005 bijna 41.000. Op basis van gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek kan tot 2020 rekening gehouden met een groei van het aantal inwoners tot maximaal ruim 48.000¹. In de volgende tabel is voor verschillende leeftijdscategorieën de demografische ontwikkelingen in beeld gebracht (maximum raming).

demografische ontwikkeling	2005		2010		2015		2020	
0-9 jaar	5.447	13%	5.646	13%	5.675	12%	5.815	12%
10-19 jaar	5.441	13%	5.442	12%	5.708	12%	5.851	12%
20-49 jaar	17.555	43%	18.533	42%	18.935	41%	19.242	40%
50-59 jaar	5.304	13%	5.686	13%	6.184	13%	6.446	13%
60-69 jaar	3.383	8%	4.334	10%	5.002	11%	5.296	11%
70-79 jaar	2.459	6%	2.641	6%	2.977	6%	3.674	8%
80 jaar en ouder	1.290	3%	1.514	3%	1.671	4%	1.769	4%
totaal:	40.879	100%	43.796	100%	46.152	100%	48.093	100%

Voor de komende jaren is de verwachting gerechtvaardigd dat stijging van het aantal sporters minimaal gelijke tred zal houden met stijging van het aantal inwoners. Afhankelijk van het succes van sportstimuleringsprojecten zal de participatiegraad verder toenemen. De sportparticipatie van de inwoners van Harderwijk zal op langere termijn (vanaf 2010) mede afhankelijk zijn van veranderingen in sociaal-maatschappelijke en sociaal-economische omstandigheden.

De sportorganisatie

In bijlage 4 is een overzicht opgenomen met de ontwikkeling in ledenaantallen van de Harderwijker sportverenigingen over de periode 1985-2005². De volgende ontwikkelingen vallen op:

- het aantal sportorganisaties (met name sportverenigingen) is de afgelopen jaren toegenomen. Vanaf 1985 hebben 19 nieuwe verenigingen het levenslicht gezien, terwijl 5 verenigingen zich hebben opgeheven;
- met de toename van het aantal inwoners is het totaal aantal leden van sportverenigingen in de periode 1985-2005 met ruim 20% toegenomen. De participatiegraad (aandeel leden in relatie tot het totaal aantal inwoners) is van 26,85% in 1985 afgenomen tot 25,82% in 2005. In tegenstelling tot de landelijke ontwikkeling is de participatiegraad van jeugdigen toegenomen en van volwassenen afgenomen;
- gelijk aan de landelijke trend hebben binnensportverenigingen als badminton, gymnastiek, korfbal en volleybal te kampen met dalende ledenaantallen. Sporten die geschikt zijn voor senioren als bridge en jeu de boules mogen zich verheugen op een groeiende belangstelling;
- het aantal leden van de drie voetbalverenigingen is in de periode 1985-2005 toegenomen van 1.188 tot 1.576. Het ledenaantal van de tennisverenigingen heeft zich in deze periode ontwikkeld van 606 in 1985 tot 1.510 in 2005. Net als in de meeste andere gemeenten zijn voetbal en tennis daarmee de meest beoefende georganiseerde sporten in Harderwijk. Hengelsportvereniging De Snoek is met 1.487 leden in 2005 de grootste lokale sportvereniging.

Voor ondersteuning op het gebied van vrijwilligerswerk kunnen sportorganisaties een beroep doen op het steunpunt vrijwilligerswerk Harderwijk. Het is duidelijk niet de bedoeling om voor de ondersteuning van de sportorganisaties een apart vrijwilligers steunpunt op te richten.

¹ Afhankelijk van het aantal woning dat de komende jaren in Harderwijk wordt gerealiseerd, houdt de gemeente rekening met een minimum en maximum raming van het aantal inwoners. In de minimum raming geldt een prognose van circa 45.500 inwoners in 2020.

² Er zijn geen cijfers beschikbaar omtrent het aantal ongeorganiseerde sporters.

Ten behoeve van het uitwisselen van kennis en ervaring kan de georganiseerde sport in Harderwijk tweemaal per jaar een bijeenkomst van het Harderwijker Sportplatform bijwonen. Aan het Harderwijker Sportplatform nemen deel de besturen van de Harderwijker sportverenigingen, de portefeuillehouder en medewerkers van de gemeentelijke afdeling Sport & Gebouwen. Via publicatie van de agenda op de gemeentelijke voorlichtingspagina wordt kennis gegeven van de bijeenkomst van het Harderwijker Sportplatform. Hiermee worden ook niet georganiseerde sporters en andere belangstellenden uitgenodigd aan het sportplatform geel te nemen. De leden van de commissie Samenleving ontvangen ook een uitnodiging voor het bijwonen van de vergadering van het sportplatform. Door algemene en specifieke oplossingen voor problemen aan de orde te stellen, levert het platform levert een waardevolle bijdrage aan het verbeteren van de lokale sportinfrastructuur.

Na 2002 is in 2004 door de gemeente voor de tweede keer een monitor onder sportverenigingen uitgevoerd. De tweejaarlijkse monitor geeft inzicht in trends en ontwikkelingen bij de Harderwijker verenigingen. In 2004 is de monitor onder 51 sportverenigingen uitgezet (respons van 32 verenigingen) met als belangrijkste uitkomsten:

- het gemiddeld aantal sportende leden in de vereniging bedraagt 261. 44% beschikt over minder dan 100 leden, 22% heeft meer dan 250 leden;
- de man/vrouw verhouding in de gemiddelde vereniging is 70% om 30%. 3,7% van de leden van is allochtoon, 0,6% van de leden heeft een handicap en 1,7% van de leden heeft een chronische aandoening;
- in het afgelopen jaar (2003) is het aantal leden bij 44% van de verenigingen gedaald. Bij 41% van de verenigingen is sprake van een stijging. 2 verenigingen hebben te maken met een ledenstop, terwijl 5 verenigingen genoodzaakt zijn een wachtlijst voor bepaalde groepen te hanteren. In 2004 heeft 47% van de verenigingen speciale activiteiten ontplooid om nieuwe leden te werven;
- in 5 verenigingen zijn in totaal 7 topsporters actief;
- gemiddeld genomen zijn er 38 vrijwilligers actief in een vereniging. Van alle verenigingen vindt 22% het werven van vrijwilligers moeilijker geworden, kwalificeert 9% het werven van vrijwilligers als veel moeilijker en ervaart 69% het werven van vrijwilligers als gelijk gebleven. 37% van de verenigingen kampt met een tekort aan vrijwilligers, 63% van de verenigingen zoekt vrijwilligers voor één of meer functies;
- de grootste behoefte aan vrijwilligers ligt op het bestuurlijke en sporttechnische vlak. 78% van de bestuursleden van verenigingen is van mannelijk geslacht. Vrouwen bekleden relatief vaak secretariaatsfuncties of zijn bestuurslid zonder specifieke portefeuille. Slechts 0,5% van alle bestuursleden heeft een allochtone achtergrond. Van alle verenigingen beschikt 44% over voldoende trainers;
- de zorgen van sportverenigingen omvatten de volgende problematiek: accommodaties (28%), kader (25%), financiën (23%), ledenverloop (17%) en overige (7%);
- van alle verenigingen beschouwt 60% de eigen financiële positie als gezond of zeer gezond. 34% van de verenigingen kwalificeert deze als redelijk en 6% noemt de situatie minder gezond;
- de sportbonden worden door verenigingsbesturen als de belangrijkste bron van informatie beschouwd. Hierna volgen direct de gemeente en de koepelorganisaties. 78% van de verenigingen heeft in 2003 gebruik gemaakt van een of meer vormen van advies en ondersteuning. In totaal hebben 5 verenigingen gebruik gemaakt van verenigingsondersteuning. Bijna 60% van de verenigingen kan op één of meer gebieden professionele ondersteuning gebruiken;

- de helft van de verenigingen besteedt structureel aandacht aan blessurepreventie. 40% van de verenigingen heeft huisregels op schrift gesteld met betrekking tot alcohol, roken, hygiëne, drugsgebruik, gezondheid en gedragsregels. Alle verenigingen met een kantine in eigen beheer hebben minimaal één kaderlid dat beschikt over de Verklaring Sociale Hygiëne. Gemiddeld tellen verenigingen twee leden met zo'n verklaring. 89% van de verenigingen met een eigen kantine beschikt over de NOC*NSF Hygiëncode voor sportkantines (HACCP);
- 72% van de verenigingen organiseert naast het reguliere sportaanbod andere activiteiten voor de leden. Bij 75% van de verenigingen staat deelname open voor niet-leden;
- 60% van de verenigingen is betrokken bij sportstimuleringsprojecten van de gemeente.

De sportvoorziening

Bijlage 5 bevat een overzicht van de sportvoorzieningen in Harderwijk in 2005. In de periode 2000-2005 hebben de volgende uitbreidingen in het gemeentelijk sportvoorzieningsaanbod plaatsgevonden:

- realisatie van de kunststof atletiekbaan voor AV Athlos in 2001;
- aanleg van een tweede kunstgras hockeyveld en renovatie van het hoofdveld voor MHC De Mezen in 2003;
- aanleg van een kunstgras korfbalveld voor CKV Unitas in 2001;
- nieuwbouw twee kleedkamers voor VVOG in 2003
- nieuwbouw clubaccommodaties voor vv Zwart-Wit '63 in 2003 (ten aanzien van de kleedkamers met medewerking van de gemeente);
- realisatie sporthal Drielanden in 2004;
- renovatie sportpark en nieuwbouw clubaccommodatie voor vv Hierden in 2005 (ten aanzien van de kleedkamers met medewerking van de gemeente).

De gemeente Harderwijk is verantwoordelijk voor de aanleg, het eigendom, het beheer en het onderhoud van sporthallen, sportzalen, gymzalen, de atletiekbaan, kunstgrasvelden (korfbal/hockey), voetbalvelden, het binnen- en buitenbad, de natuurijsbaan en de trim- en cooperbaan. De clubgebouwen op de buitensportaccommodaties worden, met inbegrip van een eenmalige investeringsbijdrage en de beschikbare onderhoudsgelden voor de kleedkamers, overgedragen aan de verenigingen. Bij vv Zwart-Wit '63 en vv Hierden is dit geëffectueerd. Bij AV Athlos, VVOG, CKV Unitas en MHC De Mezen is het voornemen deze verantwoordelijkheid per januari 2006 over te dragen en daarmee de ingezette beleidskeuze af te ronden.

Met de overdracht is duidelijkheid gecreëerd omtrent de eigendomsverhoudingen en de verdeling van de verantwoordelijkheid voor het onderhoud tussen gemeente en verenigingen.

Met uitzondering van de hockeyvelden en de atletiekbaan beschikken de gemeentelijke sportvoorzieningen over een lokaal verzorgingsgebied. Voor een de volgende sportvoorzieningen dienen de inwoners van Harderwijk uit te wijken naar omringende of nabijgelegen gemeenten:

- een kunstijsbaan (Deventer, Dronten en Utrecht);
- een turnhal (Apeldoorn, Ede en Amersfoort);
- een golfbaan (Nunspeet en Zeewolde);
- een (onoverdekte) handbalaccommodatie (Nijkerk en Apeldoorn);
- een honk- en softbalaccommodatie (Apeldoorn, Ede en Zeewolde);
- een motorcrossterrein (Nunspeet en Ermelo);
- een skeeleraccommodatie (Oldebroek en Ede);
- een roei-accommodatie (Zeewolde).

Lokaal sportgerelateerd beleid

Actuele ontwikkelingen in het sportbeleid zijn onder meer beschreven in het projectplan 'BOS in de ladder' (zie ook bijlage 2). Dit projectplan is ingebed in een breder beleidskader. Zo zijn in de gemeentelijke beleidsnota 'Sociaal cultureel jeugdbeleid' (oktober 2004) de belangrijke beleidsvoornemens en ontwikkelingen in het jeugdbeleid als volgt verwoord:

- de omslag van aanbodgericht naar vraaggestuurd werken;
- meer samenwerking tussen het sociaal cultureel werk, onderwijs, sportverenigingen en culturele instellingen;
- de start van de brede school ontwikkeling in Harderwijk, met eerste pilots in de wijken Drielanden en Stadsdennen;
- wijkgericht ontwikkelen van kinderenwerk;
- stimuleren van deelname, vernieuwing en kwaliteitsverhoging van het vrijwilligerswerk, onder meer door middel van het regionaal steunpunt vrijwilligerswerk;
- de start van een regionaal jongeren informatiepunt (JIP) in 2004.

In de gemeentelijke evaluatienota 'Jongeren op straat: tussen spel en overlast' (2003) wordt aangegeven dat de integrale aanpak zich ontwikkelt en sport goed ingezet kan worden als middel om overlast te bestrijden en te voorkomen. Dit beleid wordt voortgezet, waarbij de komende jaren prioriteit wordt gegeven aan:

- het pro-actiever functioneren van het preventie-overleg jeugdoverlast (politie, wijkbeheerders, opbouwwerk, woonmaatschappelijk werk, gemeente, straathoekwerk/jeugdhulpverlening) in de afstemming met andere terreinen (jongerenparticipatie, speelruimtebeleid, integraal veiligheidsbeleid, regionaal criminaliteitspreventie-overleg);
- het versterken van de inzet van het buurtsportwerk door goede samenwerking met jongerenwerk/buurtopbouwwerk;
- het aanstellen, stimuleren en begeleiden van jeugdcontactpersonen in de wijken en buurten.

De gemeente vindt het niet alleen van belang om de overlast bezorgende hanggroepen te bereiken. Net zoveel aandacht dient besteed te worden aan sportactiviteiten voor een brede groep van jongeren, waardoor ook andere risicjongeren bereikt kunnen worden. De afgelopen jaren is het buurtsportwerk met succes in uitvoering genomen. In het rapport 'Sport in de wijk 2002-2004' van Park3 worden de volgende aanbevelingen gedaan:

- zorgen voor meer afstemming met activiteiten van de breedtesportimpuls, activiteiten van sportverenigingen en sport voor speciale doelgroepen;
- aansluiting bij de jongeren cultuur, waarbij creatief ingespeeld dient te worden op trends, flexibiliteit van deelname en flexibel beschikbare accommodaties;
- meer investeren in de participatie en scholing van wijkbewoners, verenigingen en jongeren om activiteiten (zelf) op te zetten en voort te zetten.

Op 4 oktober 2005 is door ingenieursbureau Oranjewoud het beheerplan Buitensportaccommodaties aan de buitensportvereniging en de leden van de commissie Samenleving gepresenteerd. In bijlage 6 zijn de belangrijkste conclusies van het beheerplan weergegeven.

4 Sport in beeld

Ter voorbereiding op deze sportbeleidsnota zijn in de periode mei-juni 2005 drie bijeenkomsten belegd met vertegenwoordigers van sportverenigingen, onderwijs- en welzijnsinstellingen en de aan sport verwante gemeentelijke afdelingen en diensten. Deze bijeenkomsten hebben een beeld opgeleverd van de sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen van de sport in Harderwijk. In dit hoofdstuk worden de uitkomsten van deze evaluatie beschreven aan de hand van de volgende thema's:

- sportvoorzieningen;
- sportstimulering;
- rolverdeling;
- vrijwilligersbeleid en professionalisering;
- beheer en exploitatie;
- middelen.

4.1 Sportvoorzieningen

Sterkten

1. Harderwijk beschikt in algemene zin over een voldoende gevarieerd en kwalitatief goed aanbod van binnen- en buitensportaccommodaties;
2. met inachtneming van demografische en maatschappelijke ontwikkelingen en na uitvoering van de aanbevelingen uit het beheerplan buitensport, volstaat in algemene zin het huidige voorzieningenaanbod tot 2010;
3. met de uitvoering van het skateplan beschikken jongeren op vier locaties in Harderwijk over adequate skatevoorzieningen.

Zwakten

1. het ontbreekt in Harderwijk aan kwalitatief goede wandel-, loop- en skateroutes;
2. het ontbreekt zwembad De Sypel aan voldoende recreatieve faciliteiten;
3. bij de inrichting van de woonomgeving is te weinig oog voor de mogelijkheden om te kunnen sporten en bewegen;
4. met name het (sport-)voorzieningenniveau in Drielanden schiet te kort.

Kansen

1. meer ruimte en mogelijkheden, activiteiten en deskundigheidsbevordering voor bewegen, spelen en sporten in de directe leefomgeving van jongeren (en andere doelgroepen);
2. de ontwikkeling van een sportloket ten behoeve van verbetering van de dienstverlening, de communicatie, de bereikbaarheid en de informatievoorziening voor zowel georganiseerde als ongeorganiseerde sporters;
3. de ontwikkeling van nieuwe producten met een betere prijs-/kwaliteitverhouding en een hoger gebruiksrendement (denk bijvoorbeeld aan kunstgrasvelden);
4. de ontwikkeling van watersportvoorzieningen (bij voorkeur in relatie met het Waterfront).

Bedreigingen

1. uit kwaliteitsoverwegingen wordt bewegingsonderwijs bij voorkeur in sportzalen en –hallen in plaats van in gymnastieklokalen aangeboden. Bij voldoende aanbod kan dit tot leegstand van gymnastieklokalen leiden (leegstand biedt overigens ook kansen voor het aanbieden van sport- en spelactiviteiten in de wijken);
2. gesprekken omtrent de eventuele privatisering van De Sypel leiden tot onrust bij gebruikers over de kwaliteit en continuïteit van deze voorziening.

4.2 Sportstimulering

Sterkten

1. er is in Harderwijk een breed aanbod van positief gewaardeerde projecten (waaronder de breedtesport impuls) voor diverse doelgroepen (denk aan: basisschoolleerlingen, jongeren van 13-18 jaar, mensen met een beperking, chronische aandoening, overlast veroorzakende jongeren, allochtone jongeren en ouderen);
2. in het projectplan BOS-impuls Stadsdennen en Zeebuurt zijn voor basisschoolkinderen van 4-12 jaar en jongeren van 13-10 jaar doelstellingen op het gebied van ‘gezondheid’, ‘sport en bewegen’ (speciale aandacht voor allochtone meisjes) en ‘welzijn’ meetbaar en resultaatgericht geformuleerd;
3. bij de ontwikkeling en uitvoering van sportstimulering is sprake van goede samenwerking tussen gemeente en organisaties.

Zwakten

1. er is te weinig zicht op de wensen en behoeften van ongeorganiseerde sporters in het algemeen en doelgroepen in het bijzonder;
2. de sportoriëntatie in het onderwijs laat te wensen over, waardoor sprake is van verslechtering van bewegingsvaardigheden van kinderen (mede het gevolg van het ontbreken van vakleerkrachten);
3. het ontbreekt aan voldoende (geïntegreerde) samenwerking met instellingen op het gebied van gezondheid (zoals de GGD), het onderwijs (zoals de brede school) en welzijn (zoals Park 3, jongerenwerk, buurtopbouwwerk).

Kansen

1. duale aanstellingen van vakleerkrachten en sportconsulenten, die werkzaamheden op school en bij verenigingen combineren;
2. schoolzwemmen (weer) uitbreiden tot 2 groepen;
3. het (laten) organiseren van (top-)sportevenementen als stimulans voor sportbeoefening en als promotionele waarde voor de stad;
4. aansluiten bij de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, die gemeenten de taak geeft om mensen zoveel mogelijk zelfstandig te laten functioneren en sociaal te participeren.

Bedreigingen

1. verdere afname van deelname aan ‘actieve’ vormen van vrijetijdsbesteding met toename van bewegingsarmoede als gevolg;
2. bezuinigingen in het bewegingsonderwijs en het schoolzwemmen.

4.3 Rolverdeling

Sterkten

1. de gemeente Harderwijk is voor een groot deel verantwoordelijk voor beheer en onderhoud van de sportaccommodaties, hetgeen een garantie biedt voor kwaliteit en continuïteit;
2. Harderwijk beschikt in algemene zin over vitale sportverenigingen die in staat zijn een divers en kwalitatief goed aanbod te leveren voor de georganiseerde sporters en bereid zijn bijdragen te leveren aan sportstimuleringsprojecten;
3. de gemeente onderhoudt goede relaties met instellingen die een rol spelen bij sportstimuleringsprojecten en projecten die gericht zijn op kwetsbare groepen (denk bijvoorbeeld aan Park3 en Club Extra).

Zwakten

1. er is weinig sprake van samenwerking tussen sportverenigingen en andere 'partners' in de sport;
2. bij aan sport verwante beleidsterreinen als welzijn en onderwijs is nog te weinig sprake van 'sportinclusief' denken;
3. er is beperkt sprake van intergemeentelijke samenwerking en afstemming over bovenlokale voorzieningen en projecten.

Kansen

1. beter invulling geven van de gemeentelijke regierol;
2. stimuleren van de functie van sportverenigingen als centraal punt in de wijk;
3. meer investeren in de participatie en scholing van wijkbewoners, verenigingen en jongeren om zelf sportactiviteiten op te zetten en voort te zetten;
4. ontwikkeling van bijzondere, bovenlokale voorzieningen door regionale samenwerking (denk bijvoorbeeld aan watersportvoorzieningen);
5. het ondersteunen bij de ontwikkeling van nieuwe sportvoorzieningen zoals bijvoorbeeld een honk-/softbalaccommodatie.

Bedreigingen:

1. de angst bij sportverenigingen voor een terugtrekkende overheid en de daarmee samenhangende taak- en lastenverzwaring;
2. de beperkingen om met vrijwilligersorganisaties gegarandeerde, langlopende afspraken te maken;
3. de beperkte mogelijkheden van de gemeente om het aanbod van commerciële sportaanbieders af te stemmen op de groeiende vraag naar individueel georiënteerde sportactiviteiten.

4.4 Vrijwilligersbeleid en professionalisering

Sterkten

1. de vitaliteit van de Harderwijker sportverenigingen wordt in belangrijke mate bepaald door de aanwezigheid van voldoende vrijwillig kader (kwalitatief en kwantitatief);
2. met de oprichting van het steunpunt vrijwilligerswerk Harderwijk zijn voorwaarden gecreëerd voor stimulering, vernieuwing en kwaliteitsverhoging van het vrijwilligerswerk.

Zwakten

1. de gemeente beschikt niet over geïntegreerd vrijwilligersbeleid;
2. er wordt door sportorganisaties nog te weinig gebruik gemaakt van de beschikbare mogelijkheden (denk bijvoorbeeld aan het initiatief van de Rabobank en de gemeente om via het steunpunt vrijwilligers (gratis) deel te nemen een serie workshops en presentaties een aan de VISKIT, een geïntegreerd instrumentarium voor een pro-actief vrijwilligersbeleid).

Kansen

1. (gedeeltelijke) professionalisering van het verenigingskader, bijvoorbeeld door goede opleidingen voor bestuurders en sporttechnisch kader;
2. stimuleren van kennisverbreding en schaalvergroting door samenwerking;
3. benutten van de mogelijkheden om werkzoekenden en senioren werkzaamheden te laten verrichten binnen vrijwilligersorganisaties;
4. concentratie van ondersteuning van sportverenigingen en andere vrijwilligersorganisaties in een 'verenigingsbureau' (eventueel in regionaal verband). Via verenigingsondersteuners kunnen adviezen op maat worden verstrekt en dwarsverbanden worden gelegd.

Bedreigingen

1. de hoge eisen die aan vrijwilligers gesteld worden, mede als gevolg van strengere wet- en regelgeving vooral gericht op de kantine en de veiligheid in de accommodatie.

4.5 Beheer en exploitatie

Sterkten

1. in algemene zin is sprake van efficiënt geëxploiteerde en goed onderhouden sportvoorzieningen;
2. met de recente tariefstijging is sprake van regionaal gezien marktconforme tarieven.

Zwakten

1. met uitzondering van zwembad en sporthal De Sypel, beschikt Harderwijk niet over geclusterde, multifunctionele sportvoorzieningen. Dit verkleint de kans op het realiseren van schaal- en efficiencyvoordelen.

Kansen

1. realiseren van schaal- en efficiencyvoordelen door samenwerking tussen sportverenigingen (met name op de buitensportaccommodaties);
2. afstoten van de clubgebouwen op de buitensportaccommodaties verschaft verenigingen de mogelijkheid zelf verantwoordelijkheid te dragen voor het in goede staat van onderhoud houden van deze voorzieningen.

Bedreigingen

1. met het ouder worden van de sportaccommodatie nemen de onderhoudslasten toe. Tekortschietende onderhoudsbudgetten leiden tot achterstallig onderhoud en (op termijn) dure renovaties;
2. lastenverzwaring bij verenigingen leidt tot contributieverhoging waardoor de betaalbaarheid van de georganiseerde sport in het geding kan komen.

4.6 Middelen

Sterkten

1. de gemeentelijke bijdrage aan sport per inwoner bedraagt in 2004 € 37,76 (inclusief kapitaalslasten). Gemiddeld genomen wordt door gemeenten landelijk circa € 45,- (inclusief kapitaalslasten) per inwoner aan sport bijgedragen (bron: rapportage Sport 2003 van het Sociaal en Cultureel Planbureau). Uit een vergelijkend onderzoek van de gemeentelijke begrotingen 2002 blijkt dat de gemeenten in Gelderland gemiddeld circa € 58,- (exclusief kapitaalslasten) per inwoners uitgeven aan sport³;
2. de gemeente Harderwijk weet voor de uitvoering van haar sport(stimulerings-)beleid goed gebruik te maken van externe middelen (denk aan: Rijksbijdragen ten behoeve van de breedtesportimpuls en de BOS-impuls, maar ook provinciale bijdragen ten behoeve van GSO-projecten).

Zwakten

1. met de huidige tarievenstructuur is sprake van indirecte (lees: verkapte) subsidies, waardoor in algemene zin sprake is van minder kostenbewustzijn bij verenigingen en weinig transparantie bestaat in de geldstromen binnen de sport;
2. de mogelijkheden om voor specifieke (kwetsbare) doelgroepen aanbod te realiseren wordt te veel bepaald door al dan niet beschikbaar gestelde externe middelen;
3. tussen verschillende binnen- en buitensporten bestaan substantiële verschillen tussen prijzen (tarieven, contributies), waardoor de betaalbaarheid (lees: toegankelijkheid) van verschillende sporten verschilt.

Kansen

1. de positieve rol die sport kan vervullen bij het realiseren van maatschappelijke doelstellingen zal ook in de toekomst blijven leiden tot het beschikbaar stellen van externe (project-)gelden;
2. om een beroep te kunnen blijven doen op dergelijke gelden is het noodzakelijk een transparante vertaling te maken van middelen naar uitkomsten en maatschappelijke effecten (input, output en outcome).

Bedreigingen

1. verhoging van de gebruiksvergoedingen van sportaccommodaties en de structurele bezuiniging op de gemeentelijke begroting;
2. onzekerheid omtrent de betaalbaarheid van sport voor met name de kwetsbare doelgroepen (ook in relatie tot eventuele privatisering).

³ Kanttekening: tussen gemeenten bestaan grote verschillen in de bijdragen aan sport. Deze verschillen houden met name verband met het aantal en type accommodaties waarover een gemeente beschikt en met de doorberekende kapitaallasten en overheadkosten.

5 Visie op sport

In hoofdstuk 3 zijn trends en ontwikkelingen beschreven. In hoofdstuk 4 zijn de sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen van sport in Harderwijk in beeld gebracht. In dit hoofdstuk volgt een vertaling in een nieuwe visie op sport. Allereerst wordt een missie beschreven met een uitwerking in doelstellingen en uitgangspunten. Vervolgens wordt de betekenis van sport in 2010 geschetst op de volgende vier onderdelen:

- de sporter;
- de sportorganisatie;
- de sportvoorziening;
- de rolverdeling.

5.1 Missie, doelstellingen en uitgangspunten

Missie: Het bevorderen van een sterke organisatorische sportinfrastructuur en een kwalitatief hoogwaardig en betaalbaar sportaanbod, zodat de inwoners van Harderwijk een heel leven lang met plezier en voldoening kunnen sporten en bewegen en de maatschappelijke participatie en betrokkenheid wordt verhoogd.

Doelstelling: De gemeente Harderwijk voert een sportbeleid om sport en bewegen onder een zo groot mogelijk deel van de bevolking te stimuleren. De gemeente schept voorwaarden en stelt faciliteiten ter beschikking, zodat verenigingen, instellingen en individuele burgers ieder hun eigen verantwoordelijkheid kunnen nemen.

Om de doelstelling te realiseren zal de gemeente zich vooral richten op het creëren en instandhouden van een goede sportinfrastructuur en kwaliteit van sportbeoefening. Dit vertaalt zich in de volgende subdoelstellingen:

- mogelijkheden scheppen voor en stimuleren van recreatie- en wedstrijd sport;
- nastreven van evenwicht in het beleid voor georganiseerde en ongeorganiseerde sport;
- stimuleren van sportdeelname van alle inwoners van Harderwijk, met specifieke aandacht voor achterstandsgroepen;
- voorwaarden scheppen voor gezonde, goed functionerende en (financieel) zelfstandige sportverenigingen;
- aansluitend op de vraag van de inwoners zorgdragen voor een gevarieerd en kwalitatief goed aanbod van binnen- en buitensportvoorzieningen;
- optimaal beheren en exploiteren van gemeentelijke sportvoorzieningen.

Voor de wijze waarop het sportbeleid wordt uitgevoerd, worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- het realiseren en instandhouden van sportvoorzieningen is in beginsel een verantwoordelijkheid van de gemeente. Het aanbieden van sportactiviteiten is in eerste instantie een verantwoordelijkheid van het particulier initiatief;
- bij het realiseren van voorzieningen is het streven in te spelen op markt- en productontwikkelingen;
- sportverenigingen zijn verantwoordelijk voor het eigen functioneren. De gemeente stelt zich ten doel ertoe bij te dragen dat sportverenigingen in staat zijn hun positie als belangrijke pijler in de lokale gemeenschap minimaal te handhaven, rekening houdend met de veranderende maatschappelijke context van de verenigingen;
- scholen zijn verantwoordelijk voor het eigen functioneren. De gemeente stelt zich ten doel te stimuleren dat scholen sportactief zijn;
- sport en recreatie dienen geïntegreerd te worden in de visies over de structuur en ruimtelijke ontwikkelingen in Harderwijk;
- door structurele samenwerking binnen de driehoek buurt, onderwijs en sport worden instellingen en organisaties gestimuleerd optimaal gebruik te maken van elkaars kennis, ervaring en faciliteiten. Scholen spelen een belangrijke rol bij het ontwikkelen van een sportieve leefstijl bij de jeugd.

5.2 De betekenis van sport in 2010

In 2010 telt Harderwijk circa 45.000 inwoners. In 2020 is dit aantal opgelopen tot naar verwachting 48.000 inwoners. Spreekwoorden als ‘een gezonde geest in een gezond lichaam’ en ‘sport verbroedert’ zijn in 2010 actueler dan ooit. Sport draagt bij aan een actieve en gezonde leefstijl en vergroot de maatschappelijke betrokkenheid tussen mensen.

Sport is verder een belangrijke schakel om achterstanden aan te pakken. Plezier in sport staat centraal. Om doelgroepen zo goed mogelijk te bereiken wordt gewerkt vanuit de straat, de buurt of de wijk waar de achterstanden zich concentreren. De school speelt een belangrijke rol bij het ontwikkelen van een sportieve leefstijl. In samenwerking met scholen wordt sport steeds vaker ingezet om jeugd en jongeren te wijzen op normen en waarden. Sport heeft een bijdrage geleverd aan een gezondere en veiligere samenleving.

De sporter

Kenmerkende perspectieven voor de Harderwijker sporter in 2010:

1. mede als gevolg van sportstimuleringsprojecten is het aantal jeugdige sporters verder toegenomen. Dit blijkt met name uit een groei van het aantal jeugdleden van sportverenigingen;
2. de meeste senioren weten hun weg naar de sport(-vereniging) goed te vinden. Sportstimulering wordt ingezet voor de groep senioren die een duwtje in de rug nodig hebben om te gaan sporten;
3. het aantal allochtone leden van sportverenigingen is gestegen. Het aantal allochtone kaderleden dat zich voor verenigingen inzet, verhoudt zich tot het percentage van de Harderwijker bevolking;
4. mensen met een lichamelijke of geestelijke beperking kunnen voor sportbeoefening steeds vaker terecht bij bestaande verenigingen;
5. talenten en topsporters worden binnen de gemeente gewaardeerd en gefaciliteerd. Met het huldigen van kampioenen worden prestaties beloond. Door aansluiting bij een Olympisch netwerk en in samenwerking met LOOT-scholen wordt talentontwikkeling gestimuleerd⁴.

De sportorganisatie

Kenmerkende perspectieven voor de Harderwijker sportorganisatie in 2010:

1. vooral sportverenigingen die zich de afgelopen jaren hebben ontwikkeld tot goed functionerende vrijwilligersorganisaties blijken het hoofd boven water te kunnen houden;
2. veel sportverenigingen hebben een centrale functie in de wijk, die aansluit op andere organisaties in de wijk (waaronder de brede school);
3. het Harderwijker Sportplatform is de plek waar de gemeente met sportorganisaties, sportgerelateerde organisaties en vertegenwoordigers van ongeorganiseerde sporten kennis en ervaringen uitwisselt omtrent de ontwikkeling van het sportbeleid in het algemeen en de voortgang van projecten in het bijzonder;
4. samenwerkingsverbanden en fusies tussen verschillende, vooral kleinere verenigingen vormen een steeds vaker voorkomend beeld;
5. een aantal verenigingen is in staat een goed aanbod te leveren voor aangepast sporten. Dit gebeurt met behulp van ondersteunende instanties en de gemeente;
6. in samenwerking met het steunpunt vrijwilligerswerk Harderwijk en een geïntegreerd, meetbaar en resultaatgericht vrijwilligersbeleid draagt de gemeente bij aan goede voorwaarden voor een gezond klimaat voor vrijwilligersorganisaties.

⁴ De stichting Landelijk Overleg Onderwijs en Topsport (LOOT) biedt door middel van zogenaamde LOOT-scholen categorie talentvolle sporters de mogelijkheid voortgezet onderwijs te volgen met een aangepast programma. LOOT-scholen houden rekening met de sportieve ambities van de leerlingen door extra onderwijsvoorzieningen aan te bieden.

De sportvoorziening

Kenmerkende perspectieven voor de Harderwijker sportvoorziening in 2010:

1. de gemeente beschikt over voldoende, adequate en goed verspreide sportvoorzieningen voor georganiseerde en ongeorganiseerde sporters. Dit komt niet in de laatste plaats doordat sport vroegtijdig bij de planvorming en ontwikkeling wordt betrokken;
2. nieuwe accommodaties worden waar mogelijk geclusterd en ingericht ten behoeve van multifunctioneel gebruik;
3. de sportaccommodatie wordt niet gezien als een voorziening, maar als een maatschappelijk vastgoed. De toegevoegde waarde van de accommodatie voor de wijk of stad weegt op tegen de kosten van de accommodatie;
4. sportaccommodaties kunnen steeds vaker tegemoet komen aan de eisen en faciliteiten die nodig zijn voor aangepast sporten;
5. op alle scholen maakt naschools sporten een vanzelfsprekend onderdeel uit van de schoolweek;
6. sport en spel in de openbare ruimte zijn zeer nadrukkelijk betrokken bij het sportbeleid. De openbare ruimte biedt voldoende, veilige mogelijkheden voor ongeorganiseerd sporten en bewegen.

De rolverdeling

1. de gemeente heeft een goede balans gevonden tussen het behartigen van de belangen van de georganiseerde en ongeorganiseerde sporters in Harderwijk, waarbij haar rol verschuift van “zelf doen” naar “zorgen dat het gedaan wordt”;
2. daar waar het particulier initiatief niet voldoende mogelijkheden biedt en waar sprake is van voorzieningen met een maatschappelijk belang, kan de gemeente optreden als ontwikkelaar en eigenaar van accommodaties;
3. het eigendom en de verantwoordelijkheid voor de instandhouding zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De instandhouding vindt plaats aan de hand van (periodiek geactualiseerde) meerjaren onderhoudsplannen;
4. het eigendom en het beheer van de opstallen op de buitensportaccommodaties is overgedragen aan de verenigingen;
5. in overeenkomsten is vastgelegd wie voor welke onderdelen van het beheer en de exploitatie van sportaccommodaties verantwoordelijk is gesteld en welke (financiële) tegenprestaties daar tegenover staan.

6 Sport in uitvoering

In dit hoofdstuk wordt aan de hand van de volgende vier thema's uitwerking gegeven het gemeentelijk sportbeleid voor de periode 2006-2010:

- de sporter;
- de sportorganisatie;
- de sportvoorziening;
- de rolverdeling.

Incidenteel wordt in dit hoofdstuk een doorkijk gegeven op het gemeentelijk sportbeleid voor de periode na 2010. Het perspectief voor het gemeentelijk sportbeleid voor de periode 2010-2015 zal voornamelijk afhangen van de resultaten van de voorliggende sportbeleidsnota en de trends en ontwikkelingen van de komende jaren.

Resultaten van het gemeentelijk sportbeleid worden zoveel mogelijk specifiek en meetbaar geformuleerd. Het direct koppelen van meetbare resultaten van sport aan gezondheid en veiligheid voert echter te ver. Sport is op deze terreinen niet leidend, maar één van de in te zetten middelen. Door het opnemen van meetbare resultaten bestaat het gevaar dat de rol van sport wordt overschat. Dit neemt niet weg dat sport actief kan bijdragen aan het verbeteren van de algemene gezondheidstoestand en de afname van criminaliteit.

6.1 De sporter

(Beleids-)instrumenten

1. projectplan Breedtesport 'Samen Sportief in Harderwijk' 2004-2009;
2. projectplan 'BOS in de ladder' 2006-2009;
3. tweede aanvraag BOS-impuls (aanvraag voor 1 april 2006);
4. Sportwijzer (jaarlijks);
5. Projectplannen GALM Harderwijk 2004-2006, 2006-2008 en 2008-2010;
6. projecten in het kader van het Gelderse Stedelijke Ontwikkelingsbeleid;
7. sportparticipatie-en evaluatie-onderzoek (jaarlijks);
8. leefbaarheidsmonitoren 2006 en 2009;
9. communicatiemiddelen als de folder 'Senioren Sport Harderwijk' en de gemeentelijke website;
10. landelijke beweegcampagne FLASH (afkorting voor fietsen, lopen, actiemomenten, sporten en huishoudelijke activiteiten).

Beoogde resultaten in 2010

1. minstens 40% van de jeugdigen van 8 tot en met 17 jaar haalt de norm van 1 uur bewegen per dag;
2. op 90% van alle scholen kunnen leerlingen dagelijks sporten binnen en buiten de schooluren;
3. minstens 65% van de volwassen bevolking voldoet aan de norm van een half uur bewegen per dag;

4. het aantal ouderen en mensen met een beperking binnen de georganiseerde sport is toegenomen met 5% (2,3% in 2003);
5. de sportdeelname van allochtonen in verenigingen is verhoogd tot 7% (3,7% van de leden van Harderwijker sportverenigingen is in 2003 van allochtone afkomst);
6. minimaal 75% van de sportende jongeren tussen 8 en 13 jaar sport bij een vereniging (74% in 2004);
7. de deelname aan het project 'Sportwijzer' neemt toe tot minimaal 40% (34% in 2004);
8. door aansluiting bij een Olympisch netwerk en in samenwerking met LOOT-scholen is het bestaande topsportklimaat in Harderwijk, passend bij de ambities van een middelgrote gemeente, geconsolideerd en zo mogelijk versterkt;
9. in 2007 is een maatschappelijke en financiële kosten/baten-analyse uitgevoerd met betrekking tot de uitbreiding van het schoolzwemmen van één tot twee groepen.

Toelichting

De gemeente Harderwijk heeft de ambitie aan te sluiten bij landelijk sportbeleid. Voor de beoogde resultaten 1 tot en met 5 is aangesloten bij de landelijke doelstellingen, zoals verwoord in de door het ministerie van VWS uitgebrachte nota 'Tijd voor sport' (september 2005). Uitvoering van beleid geschiedt op basis van bestaande beleidsinstrumenten. Door middel van sportparticipatie- en evaluatie-onderzoek worden resultaten gemeten. Het monitoren van de inzet van bestaande beleidsinstrumenten kan leiden tot bijstelling van plannen en projecten.

Om over het belang van bewegen te informeren en het verstandig bewegen te stimuleren wordt gebruik gemaakt van landelijke campagnes. Door middel van de bewegescampagne FLASH komt het onderwerp in de belangstelling en wordt de kennis van mensen vergroot. Samen met concrete lokale initiatieven kunnen deze campagnes leiden tot blijvende gedragsverandering.

Scholen spelen een belangrijke rol bij het ontwikkelen van een sportieve leefstijl bij de jeugd. Opwaardering van het sport- en bewegingsaanbod voor de jeugd in en rondom de school is noodzakelijk. Samenwerking tussen scholen en sportverenigingen moet worden gestimuleerd. Samen kunnen zij lichamelijke opvoeding en sport aanbieden en het gebrek aan geschikte accommodaties terugbrengen (zie ook paragraaf 6.4).

Begin 2005 is door NOC*NSF besloten de Olympische steunpunten te vervangen door Olympische netwerken. Harderwijker sporters en sportorganisaties konden gebruik maken van de faciliteiten van het Olympisch steunpunt Gelderland. Op 7 juli 2005 is in Zwolle een Olympisch netwerk opgericht ten behoeve van een optimale samenwerking op sport en topsportgebied in de regio. Het netwerk onderneemt activiteiten op het gebied van talentontwikkeling (in samenwerking met LOOT-scholen), (top)-sportbegeleiding en het versterken van verenigingen. De gemeente Harderwijk overweegt of, en zo ja op welke wijze, zij kan aansluiten bij een dergelijk netwerk ter bevordering van het topsportklimaat in Harderwijk. Belangrijk aandachtspunt daarbij is op welke wijze topsport en breedtesport elkaar in Harderwijk kunnen versterken.

6.2 De sportorganisatie

(Beleids-)instrumenten

1. Sportplatform Harderwijk;
2. Steunpunt Vrijwilligerswerk Harderwijk;
3. VISKIT (een geïntegreerd instrumentarium voor een pro-actief vrijwilligersbeleid);
4. integraal vrijwilligersbeleid;
5. verenigingsmonitor (tweejaarlijks);
6. sportparticipatie- en evaluatie-onderzoek (jaarlijks).

Beoogde resultaten in 2006-2010

1. het totaal aantal leden van sportverenigingen is, gelijk aan de groei van het aantal inwoners, gegroeid met minimaal 7% (12.803 in 2003);
2. het aantal vrijwilligers is niet verder afgenomen (gemiddeld 38 per vereniging in 2003). Het aantal vrouwelijke bestuursleden is toegenomen (22% in 2003);
3. 75% van de sportverenigingen besteedt structureel aandacht aan blessurepreventie (50% in 2003);
4. alle sportverenigingen hebben met hun leden huisregels afgesproken over alcohol, roken, hygiëne, drugsgebruik, gezondheid en sportief gedrag;
5. 75% van de sportverenigingen is betrokken bij projecten van de gemeente;
6. het Harderwijker Sportplatform blijft ook toegankelijk voor (vertegenwoordigers van) de ongeorganiseerde sport en sportgerelateerde organisaties. Getracht wordt deze deelname te versterken;
7. de gemeente ontwikkelt in 2007 een vrijwilligersbeleid dat goed aansluit bij de werking van het steunpunt vrijwilligerswerk Harderwijk en de wensen van de sportsector.

Toelichting

Sportverenigingen en andere sportorganisaties zijn belangrijke bondgenoten bij het realiseren van gezond en sportief gedrag. Daarom zal met sportverenigingen op basis van 'good practices' in overleg worden getreden over het structureel aandacht besteden aan blessurepreventie en gedragsregels.

Het structurele overleg tussen sportverenigingen en gemeente krijgt tweemaal per jaar vorm in het sportplatform. Omdat ook vanuit de ongeorganiseerde sport en sportgerelateerde organisaties een waardevolle bijdrage kan worden geleverd aan het verbeteren van de lokale sportinfrastructuur, is het van belang vertegenwoordigers van deze doelgroepen meer te betrekken bij het sportplatform.

Sportverenigingen kunnen niet bestaan zonder vrijwilligers. De inzet van vrijwilligers is noodzakelijk om verenigingen in stand te houden en het aanbod betaalbaar te houden. Verenigingen zijn primair zelf verantwoordelijk voor het werven en behouden van vrijwilligers. In de vorm van een geïntegreerd vrijwilligersbeleid wordt bepaald welke faciliterende rol de gemeente kan spelen. Daarbij worden onder meer de volgende onderwerpen behandeld:

- de wijze waarop de rol van het regionaal steunpunt vrijwilligerswerk ten opzichte van sportverenigingen pro-actiever kan worden ingevuld;
- de mogelijkheden om de administratieve lasten van verenigingen te beperken en hen te ontlasten bij de steeds hogere eisen die aan vrijwilligers worden gesteld.

6.3 De sportvoorziening

(Beleids-)instrumenten

1. beheerplan Buitensportaccommodaties;
2. integraal huisvestingsplan gymlokalen;
3. meerjaren onderhoudsplannen;
4. tarieven en subsidies;
5. sportparticipatie- en evaluatie-onderzoek (jaarlijks).

Beoogde resultaten in 2006-2010

1. het beheerplan Buitensportaccommodaties 2006-2010 is uitgevoerd. Op basis van een geactualiseerde inventarisatie en analyse van de buitensportaccommodaties wordt in 2010 een beheerplan voor de periode 2010-2015 gepresenteerd;
2. het bestaande aanbod binnensportaccommodaties is kwalitatief en kwantitatief instandgehouden;
3. in 2009 is een haalbaarheidsonderzoek naar een nieuwe sporthal uitgevoerd (in relatie met de ontwikkeling van de vraag en met inachtneming van de kaders van het integraal huisvestingsplan gymlokalen);
4. ieder jaar worden (ontwikkelingen in) de gemeentelijke bijdrage, dekkingsgraad en bezettingsgraad per gemeentelijke accommodatie in beeld gebracht en gepresenteerd;
5. in 2007 zijn de wandel-, loop-en skateroutes in Harderwijk in kaart gebracht en worden verbetervoorstellen gedaan (kwalitatief en kwantitatief);
6. in 2006 zijn heldere procedure-afspraken (intern en extern) gemaakt over hoe te komen tot voldoende sport- en spelvoorzieningen bij de inrichting van de woonomgeving (gestreefd wordt naar realisatie van de landelijk gehanteerde norm van 75 m² 'groen' per woning, waaronder ruimte voor recreatie, speelmogelijkheden en trapveldjes);
7. in 2007 is in regionaal verband een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd naar de wens en ontwikkeling van watersportvoorzieningen (mogelijk in relatie met het Waterfront);
8. in 2009 is na overleg met het sportplatform een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd naar de ontwikkeling van een sportloket (sportservicepunt) ten behoeve van verbetering van de dienstverlening, de communicatie, de bereikbaarheid en de informatievoorziening voor zowel georganiseerde als ongeorganiseerde sporters. Een sportloket kan zowel bestaan uit een fysiek servicepunt als uit een virtuele informatiebalie.

Toelichting

Binnen de beschikbare budgetten staat de gemeente Harderwijk voor het instandhouden van het huidige voorzieningenaanbod. Op basis van meerjaren onderhoudsplannen voor alle gemeentelijke sportvoorzieningen wordt vastgesteld welke kosten hiermee gemoeid zijn. Waar mogelijk zal geïnvesteerd worden in kwantiteit en kwaliteit, zoals ook voorgesteld in het beheerplan Buitensportaccommodaties (zie bijlage 6).

Met uitzondering van de uitvoering van het beheerplan Buitensportaccommodaties worden geen investeringen in nieuwe sportvoorzieningen voorzien. Op basis van de te verwachten ontwikkeling van de vraag naar ruimte voor bewegingsonderwijs en sport, zal in 2009 een haalbaarheidsonderzoek naar een nieuwe sporthal worden uitgevoerd. Afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek, zal een dergelijke accommodatie naar verwachting in de periode 2010-2015 kunnen worden gerealiseerd. Andere nieuwe voorzieningen dienen in beginsel privaat gefinancierd te worden. De gemeente wenst wel betrokken te zijn bij haalbaarheidsonderzoeken hieromtrent.

De gemeente richt zich niet alleen op sportaccommodaties, maar ook op voorzieningen voor ongeorganiseerde sporters. Dit uit zich in het in kaart brengen en waar mogelijk verbeteren van de wandel-, loop- en skateroutes en het maken van afspraken over hoe te komen tot voldoende sport- en speelvoorzieningen in de woonomgeving. Met als uitgangspunt het landelijk streefgetal van 75 m² ‘groen’ per woning⁵ (met inbegrip van ruimte voor recreatie, speelmogelijkheden en trapveldjes), zal per wijk een inventarisatie van vraag en aanbod worden verricht. Op basis van deze inventarisatie zullen verbetervoorstellen worden gepresenteerd.

Het huidige tarieven- en subsidiebeleid blijft gehandhaafd. In bijlage 7 zijn de belangrijkste uitgangspunten en randvoorwaarden van het tarieven- en subsidiebeleid verwoord. De gemeente levert een bijdrage aan de transparantie van gemeentelijke geldstromen en het kostenbewustzijn van gebruikers van gemeentelijke sportaccommodaties door jaarlijks per accommodatie (de ontwikkeling in) de volgende kengetallen te presenteren:

- de gemeentelijke bijdrage (verschil tussen kosten en opbrengsten);
- de dekkingsgraad (verhouding tussen kosten en opbrengsten);
- de dekkingsgraad (verhouding tussen gebruik en capaciteit).

Deze informatie zal worden gepresenteerd aan zowel de commissie Samenleving als aan de sportverenigingen (bijvoorbeeld tijdens een bijeenkomst van het Harderwijker Sportplatform).

6.4 De rolverdeling

(Beleids-)instrumenten

1. beheerplan Buitensportaccommodaties;
2. projectplan ‘BOS in de ladder’ 2006-2009;
3. rapport ‘Sport in de wijk 2002-2004’;
4. beleidsnota sociaal-cultureel jeugdbeleid;
5. evaluatienota ‘Jongeren op straat: tussen spel en overlast’;
6. leefbaarheidsmonitoren 2006 en 2009;
7. integraal vrijwilligersbeleid.

Beoogde resultaten in 2006-2010

1. de samenwerking en afstemming in sportactiviteiten tussen het sociaal cultureel werk, onderwijs en sportverenigingen is geïntensiveerd;
2. de inzet van het buurtsportwerk door goede samenwerking met jongerenwerk/buurtopbouwwerk is versterkt;
3. er is meer geïnvesteerd in de participatie en scholing van wijkbewoners, verenigingen en jongeren om activiteiten (zelf) op te zetten en voort te zetten;
4. de samenwerking tussen sport en onderwijs is gestructureerd volgens de ideologie van het beweegmanagement;
5. in 2008 is onderzocht wat de mogelijkheden zijn van duale aanstellingen van vakleerkrachten en sportconsulenten, die (na-)schoolse activiteiten en activiteiten bij verenigingen combineren;

⁵ Uit de nota ‘Tijd voor sport’ uitgebracht door het ministerie van VWS in september 2005

6. in 2009 is de haalbaarheid onderzocht van intergemeentelijke samenwerking en afstemming over bovenlokale voorzieningen en projecten;
7. in 2007 is onderzocht of, en zo ja op welke wijze, een jaarlijks (top-)sportevenement georganiseerd kan worden. Uitgangspunt bij topsportevenementen is dat er geen financiële bijdrage worden verstrekt, facilitaire ondersteuning zal per individuele aanvraag worden beoordeeld en behoort dan wellicht tot de mogelijkheden

Toelichting

De eerste drie beoogde resultaten zijn conform de aanbevelingen zoals gedaan in de beleidsnota sociaal-cultureel jeugdbeleid, de evaluatienota 'Jongeren op straat: tussen spel en overlast' en het rapport 'Sport in de wijk 2002-2004' van Park3. Ten behoeve van het realiseren van de beoogde resultaten fungeert de gemeente hierbij als initiator en regisseur.

In de nota 'Tijd voor sport' (VWS, september 2005) wordt zwaar ingezet op structurele samenwerking binnen de driehoek buurt, onderwijs en sport. Bewegmanagement is een reactie op de vaak tijdelijke, projectmatige inspanningen die worden gedaan op het gebied van sport en bewegen voor en door de jeugd. Bewegmanagement heeft als doel partners in de BOS-driehoek te stimuleren structureel gebruik te maken van elkaars kennis, ervaring en faciliteiten. Bewegmanagement opereert vanuit het onderwijs, omdat daar de leerlingen (doelgroep) direct benaderd kunnen worden.

In de nota 'Tijd voor sport' wordt de zorg uitgesproken over het te beperkte sport-en beweegaanbod in het primair en voortgezet onderwijs⁶. De verwachting is dat het te verwachten tekort aan vakleerkrachten en het tekort aan trainers bij sportverenigingen mede kan worden aangepakt door het creëren van gecombineerde functies (duale inzet).

De gemeente Harderwijk overlegt met buurgemeenten bij het ontwikkeling van bijzondere, bovenlokale voorzieningen in het kader van regionale samenwerking. Dit geldt voor de ontwikkeling van watersportvoorzieningen, maar ook voor de ontwikkeling van bijvoorbeeld een schaatsvoorziening of een honk- en softbalaccommodatie.

De gemeente onderkent de belangrijke functie van (top-)sportevenementen. Dergelijke evenementen zijn een stimulans voor de sportbeoefening en hebben een promotionele waarde voor de stad. De gemeente ziet de organisatie van evenementen niet als haar taak, maar is wel bereid bij te dragen aan de facilitering.

⁶ De Inspectie van het Onderwijs wijst in het onderwijsverslag 2003-2004 er op dat scholen al jaren dezelfde hoeveelheid tijd aan bewegen besteden, terwijl er steeds meer problemen zijn met overgewicht. Schoolbesturen gaan volgens de inspectie op dit punt onvoldoende mee in de maatschappelijke ontwikkeling.

6.5 Financiële en organisatorische consequenties

De vastgestelde programmabegroting 2006-2009 vormt het financiële kader voor de uitvoering van het gemeentelijk sportbeleid. Via het instrument van de Kadernota kunnen extra middelen voor de sport worden aangevraagd. Hierbij kan rekening worden gehouden met een mogelijk toenemende vraag aan sportvoorzieningen vanuit de Harderwijker samenleving als gevolg van demografische ontwikkelingen. Hieraan ligt het door de commissie Samenleving toegekende belang aan de maatschappelijke betekenis van sport ten grondslag.

In deze nota is bewust gekozen voor het zoveel mogelijk specifiek en meetbaar formuleren van beoogde resultaten. Dit biedt goede kansen voor het monitoren van de uitvoering van het gemeentelijk sportbeleid. Voor het monitoren zal gebruik worden gemaakt van bestaande instrumenten als:

- de verenigingsmonitor (2006, 2008 en 2010, dus om het jaar);
- het sportparticipatie- en evaluatie-onderzoek (jaarlijks);
- de leefbaarheidsmonitoren 2006 en 2009;
- het inhoudelijk jaarverslag van de gemeente;
- In 2010 zal de sportbeleidsnota worden geëvalueerd als input voor een nieuwe sportnota.

Bijlage 1 Sportstimuleringsprojecten

Op basis van het Projectplan Breedtesport 'Samen Sportief in Harderwijk' zijn door het ministerie van VWS projectgelden vanuit de breedtesportimpuls 2004-2009 beschikbaar gesteld als bijdrage voor de volgende projecten:

project 1: Bewegingsconsulent

- doel: het verbeteren van de kwaliteit van het bewegingsonderwijs in het basisonderwijs. Het bevorderen van een actieve leefstijl van jongeren in het algemeen en het verhogen van de jeugdsportdeelname in en om de school in het bijzonder;
- doelgroep: groepsleerkrachten en leerlingen van het basisonderwijs;
- beoogd resultaat: er is één bewegingsconsulent werkzaam die op de 19 basisscholen een verbeterd bewegingsaanbod met een verhoogde sportdeelname van en voor de jeugd heeft gerealiseerd.

project 2: Kies voor Hart & Sport⁷

- doel: het gericht en blijvend motiveren van kinderen om in de vrije tijd, op vrijwillige basis, deel te nemen aan sport- en bewegingsactiviteiten in de eigen regio;
- doelgroep: basisschoolleerlingen van de groepen 7 en 8;
- beoogd resultaat: deelname van alle basisscholen aan het project, jaarlijks 40% deelname van leerlingen aan de sportkennismakingscursussen en een aanbod van minimaal 10 takken van sport. Meer kinderen zijn bekend met het sportaanbod in Harderwijk en een verhoging van de sportparticipatie onder deze doelgroep.

project 3: Sportstimulering 13-18 jaar

- doel: het bevorderen van sportdeelname onder de doelgroep jongeren in de leeftijd 13-18 jaar;
- doelgroep: Harderwijker jongeren in de leeftijd van 13-18 jaar;
- beoogd resultaat: een structureel aanbod op maat, betrokkenheid van jongeren en een verhoging van de sportparticipatie onder deze doelgroep.

project 4: Aangepast sporten

- doel: het verhogen van sportdeelname bij de mensen met een beperking of chronische aandoening en het vergroten van de bekendheid van het sportaanbod en het vergroten van de mogelijkheden voor aangepast sporten;
- doelgroep: mensen met een beperking (zowel lichamelijk als verstandelijk) en/of chronische aandoening;
- beoogd resultaat: een aanbod van aangepast sporten dat bij 60% van de doelgroep bekend is en door 25% van de doelgroep wordt afgenomen.

Naast het projectplan 'Samen Sportief in Harderwijk' organiseert de gemeente de sportstimuleringsprojecten Sportwijzer en GALM.

⁷ Als gevolg van financiële ombuigingen is dit project per 1 januari 2005 stopgezet.

Sportwijzer

- doel: kinderen van 6 tot 12 jaar kennis laten maken met Harderwijkse sportorganisaties;
- doelgroep: groepen 3 tot en met 8 van het basisonderwijs;
- beoogd resultaat: kinderen stimuleren tot een structurele sportdeelname waarbij het kiezen van een favoriete sport een belangrijke rol speelt.

GALM

- doel: het sportief activeren van niet-lichamelijk actieve senioren in de leeftijdsgroep van 55 tot en met 64 jaar, waarbij gewerkt wordt aan de aspecten: verbetering van de lichamelijke fitheid, bieden van bewegingsplezier en sociaal contact en realiseren van sociaal-maatschappelijke participatie;
- doelgroep: niet-sportief actieve senioren in de leeftijdsgroep 55 tot en met 64 jaar in de wijken Drielanden, Tinnegieter/Veldkamp, de Wittenhagen en buitengebied zuid van RW2;
- beoogd resultaat: deelname van 10% van de benaderde senioren (circa 1.000) aan het GALM-programma, zodat na het doorlopen van het totale programma deze deelnemers weer als actieve senioren kunnen worden beschouwd. Vervolgens dient continuering van het sporten/bewegen plaats te vinden bij één of meerdere sportorganisaties.

Door de projectgroep Senioren in Beweging wordt in samenwerking met diverse sportaanbieders een folder samengesteld, waarin het aanbod van bestaande sportactiviteiten in Harderwijk wordt weergegeven. De folder geeft naast een helder beeld van de sport-en beweegmogelijkheden in Harderwijk ook informatie over het belang van bewegen in het algemeen. In de in 2005 verspreide folder staan 41 vormen van sport en bewegen genoemd. Alle 65-plussers hebben de folder ontvangen.

Bijlage 2 BOS in de ladder

In het projectplan 'BOS in de ladder' zijn de volgende doelgroepen en doelstellingen opgenomen.

Doelgroepen

Binnen het project worden activiteiten gericht op twee verschillende leeftijdsgroepen:

- basisschoolkinderen van 4 tot en met 12 jaar uit Stadsdennen en Zeebuurt;
- jongeren van 13 tot en met 19 jaar uit Stadsdennen en Zeebuurt.

Doelstellingen

(Sport-)activiteiten worden breed ingezet als middel tot:

1. het bestrijden van achterstand op het terrein van gezondheid, waarbij de doelgroep en hun ouders meer bewust worden van het belang van een gezond gewicht, gezond voedingspatroon en een gezonde levensstijl;
2. het bestrijden van achterstand op het terrein van sport en bewegen door sportparticipatie van kinderen en jongeren te bevorderen, met speciale aandacht voor deelname van (allochtone) meisjes;
3. tot het bestrijden van achterstand op het terrein van welzijn, waarbij het gaat om:
 - het bevorderen van het intercultureel contact van de doelgroepen (integratie);
 - het bevorderen van de participatie van jongeren, ouders/wijkbewoners bij buurtonderwijs-sport-activiteiten;
 - het verbeteren van het gevoel van leefbaarheid en veiligheid voor wat betreft de overlast van jeugd;
 - het bevorderen van integrale samenwerking en inzet van op de buurt betrokken organisaties.

De drie doelstellingen zijn als volgt smart-geformuleerd:

1. meting 'gezondheid' door middel van begin-, tussen- en eindmeting met behulp van uitsprakenlijst:
 - het aantal jongeren van 13 tot en met 19 jaar dat weet wat belangrijks is voor een gezond gewicht, gezonde voeding en een gezonde levensstijl is gegroeid met 15% in 2008 en met 30% om 2010 in vergelijking met de beginmeting van 2005-2006;
 - idem voor het aantal kinderen van 8 tot en met 12 jaar;
 - idem voor de ouders van kinderen van 4 tot en met 8 jaar;
2. meting 'sport en bewegen' door middel van de sportparticipatiemonitor en de e.movo-monitor:
 - het percentage jongens en meisjes van groep 5 tot en met groep 8, die meedoen aan sportactiviteiten, is even hoog als in de andere wijken in 2010 (monitor sportparticipatie). Het aantal allochtone meisjes is toegenomen met 10%;
 - jongeren bewegen zich in 2008 meer dan in 2003 (e.movo-monitor);

3. meting 'welzijn' door middel van de leefbaarheidsmonitor:
 - in de leefbaarheidsmonitoren 2006 en 2009 zal sprake zijn van een toename van interculturele omgang en participatie (waaronder vrijwilligerswerk) in Stadsdennen en Zeebuurt. Deze onderwerpen zullen expliciet worden opgenomen in de monitoren van 2006 en 2009;
 - verder zal sprake zijn van een afname van het percentage bewoners dat overlast door hanggroepen jeugd als een probleem ervaart;
 - het aantal organisaties dat een actieve bijdrage levert aan de invulling en uitvoering van activiteiten binnen het BOS-samenwerkingsverband groeit met drie nieuw organisaties per jaar (registratie door middel van evaluatie-/jaarrapportages).

De uitwerking van 'BOS in de ladder' vindt plaats in vier arrangementen van activiteiten. Naast de basisarrangementen voor jeugdigen van 4 tot en met 12 en van 13 tot en met 19 jarigen is onderscheid gemaakt tussen de BOS-academie en het plus-pakket. De BOS-academie zal er voor zorgen dat de activiteiten in Zeebuurt en Stadsdennen versterkt worden doordat het kader meer vaardigheden en informatie heeft om activiteiten uit te voeren of te ondersteunen. Het pluspakket zal zich gaandeweg ontwikkelen, afhankelijk van de vraag, de BOS-rijpheid van organisaties en doelgroepen en lokale ontwikkelingen, initiatieven en kansen (zowel inhoudelijk als financieel).

Bijlage 3 GSO-projecten

In het kader van het Gelderse Stedelijke Ontwikkelingsbeleid (GSO) wordt door de provincie Gelderland en de gemeente Harderwijk ook op het gebied van sport geïnvesteerd in de revitalisering van de stedelijke samenleving. Hieronder volgt een beschrijving van vier GSO-projecten:

On the Sport

- achtergrond: buurtsportwerk is een middel om jongeren zinvol bezig te laten zijn, waardoor de overlast op straat afneemt. Een buurtsportwerker onderhoudt nauwe contacten met het jongerenwerk, de buurt en de politie waardoor er op een snelle manier gehandeld kan worden in geval van overlastsituaties;
- plan: door stichting Park3 is een projectplan geschreven op basis waarvan jongeren zelf meer activiteiten moeten gaan organiseren, zodat de uitstraling en de continuïteit van het buurtsportwerk wordt verhoogd. Het project loopt tot juni 2005;
- belangrijkste prestaties: ontwikkelen van een methodiek in de vorm van een handboek, 4 door jongeren georganiseerde activiteiten waarbij in totaal honderd jongeren werden bereikt, aanleveren van concrete informatie door middel van een film over de leefwereld van jongeren in Harderwijk.

Erbij

- achtergrond: de gemeente Harderwijk wenst de deelname van allochtone jongeren aan vrijetijdsactiviteiten van de reguliere lokale instellingen te stimuleren. Als beoogd resultaat is gesteld dat 60 tot 80 allochtone jongeren tijdens het project aan activiteiten zouden hebben meegedaan en dat tenminste 10 instellingen een activiteit zouden hebben aangeboden. De uitvoering is in handen van Osmose, een adviesbureau voor multiculturele vraagstukken. Het project loopt tot 1 juli 2005;
- belangrijkste prestaties in 2003-2004: tenminste 200 jongeren hebben aan activiteiten meegedaan, tenminste 15 instellingen hebben activiteiten georganiseerd. 30 Allochtone jongeren hebben na een training 280 leeftijdsgenoten geïnterviewd. Uit deze training is een enthousiast kader ontstaan van Turkse en Marokkaanse jongens en meisjes, die niet alleen aan activiteiten willen meedoen, maar ook mee willen praten op bestuurlijk niveau;
- belangrijkste activiteiten in 2004-2005: een training politieke en bestuurlijke participatie voor allochtone jongeren en een daarop volgend stagetraject, 3 lagerhuisdebatten om negatieve beeldvorming over allochtone jongeren aan de orde te stellen bij autochtone leeftijdsgenoten.

Jongeren op straat: tussen spel en overlast

- achtergrond: in januari 2001 heeft het gemeentebestuur ingestemd met de beleidsnotitie 'Jongeren op straat: tussen spel en overlast'. In deze notitie worden de volgende doelen gesteld: behoefte van jongeren aan speelruimte een plaats geven, contact leggen en toezicht houden op groepen jongeren op straat, vroegtijdig, snel en consequent reageren op overlast door groepen jongeren en bevorderen van eigen verantwoordelijkheid van jongeren en omwonenden;
- belangrijkste prestaties: in mei 2004 is het beleid geëvalueerd en zijn beleidsvoornemens geformuleerd voor 2004-2008. Vastgesteld is dat het preventie-overleg jeugdoverlast een zinvol overleg is. Het buurtsportwerk voldoen aan de gestelde doelen, maar kan desondanks door onvoldoende bezetting in het jongerenwerk niet optimaal functioneren. De aanleg van speelvelden is grotendeels gerealiseerd, maar de combinatie met een Jongeren Ontmoetings Plek (JOP) komt moeizaam van de grond. De werking van JOP staat zowel landelijk als bij betrokken partijen binnen Harderwijk ter discussie.

Gewoon Meedoen

- achtergrond: onder verantwoordelijkheid van de gemeenten Ermelo, Harderwijk en Putten is in de periode 2002-2004 het project Gewoon Meedoen uitgevoerd. Er is in deze periode een basis gelegd voor een regionaal netwerk op het terrein van de vrijetijdsbesteding voor mensen met een handicap tot 18 jaar. In dit netwerk waren gemeenten, aanbieders en vragers van zorg, welzijn, sport, kunst en cultuur vertegenwoordigd;
- evaluatie: bij de evaluatie van Gewoon Meedoen is bepleit vijf regionale netwerken te formeren voor de deelgebieden sociaal cultureel werk en welzijn, sport, kunst en cultuur, deskundigheidsbevordering en informatievoorziening. Deze netwerken vormen de basis voor het Vervolg..... Gewoon Meedoen.

Bijlage 4 Overzicht ledenaantallen sportverenigingen

Naam sportvereniging	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Atletiekvereniging Athlos	274	300	338	337	330	331	320	346	377	397	389	388	380	383	388	410	378	395	438	457	452
Badmintonclub Harderwijk	283	270	269	261	243	253	253	253	208	206	196	196	205	204	166	151	158	169	169	150	188
Badmintonclub Smash "76	227	143	174	156	156	171	162	183	168	112	150	150	147	135	101	124	112	105	86	89	110
Badmintonvereniging De Pluimballen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	17	18	18	18	17	17	18	17
Basketbalvereniging Rebound '73	95	90	67	76	76	104	125	131	150	140	136	113	124	136	131	119	121	121	134	129	130
Bowlingvereniging Harderwijk	198	147	147	124	102	102	115	134	134	140	128	126	121	121	121	123	123	123	123	123	123
Bridgeclub Harderwijk	102	89	88	87	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bridgeclub Sportief	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	121	121	128	166	171	183	176	160	160
Damclub Denk en Zet	39	26	28	27	25	20	21	22	18	18	18	18	18	17	19	20	20	24	21	22	20
Damclub Harderwijk	43	42	45	45	45	37	33	47	48	35	36	36	36	38	28	27	26	24	28	26	25
Gymnastiekvereniging H.S.C.	321	311	307	317	339	328	321	285	344	200	196	148	172	150	110	117	129	129	213	150	150
Gymnastiekvereniging Olympia	673	673	645	680	725	790	716	679	622	622	602	602	509	501	418	496	439	439	444	475	437
Hengelsportvereniging De Snoek	1266	1176	1086	1086	1086	1160	1137	1075	1104	1081	1152	1122	1120	1218	1234	1285	1188	1175	1175	1345	1487
NWV Mixed Hockeyclub De Mezen	314	338	344	400	323	331	322	274	260	295	242	295	311	283	280	277	277	341	357	342	421
Jeu de Boulesvereniging Harderwieker B	20	20	29	29	29	48	56	56	78	93	97	103	101	101	101	150	150	150	150	128	137
Kanovereniging De Dolfijnen	96	148	137	120	168	177	165	176	178	191	192	170	169	161	183	207	216	230	240	256	245
Shaolin Kempo School Long Fu Moon	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	60	60	59	59	52	58	50	50
Korfbalvereniging Unitas	304	275	246	225	231	226	246	249	238	259	269	294	286	268	224	284	270	233	222	252	285
Hierdense Motorclub	0	0	0	0	0	0	0	0	0	97	104	100	104	104	104	86	86	84	85	80	80
Oriënterings Loop Vereniging Minor	0	0	0	0	0	0	0	0	40	52	55	51	55	55	49	51	51	39	40	40	40
Rijvereniging De Randmeerruiters, Ponyc	66	58	44	44	54	55	50	50	38	55	63	82	87	88	125	126	126	150	145	150	150
Schaakvereniging De Combinatie	74	74	64	44	63	51	60	59	62	59	56	50	44	48	40	41	42	48	48	34	30
Schaatsvereniging Viking	59	72	75	110	90	85	75	85	91	92	58	85	79	82	150	200	190	156	104	93	90
Schietvereniging Willem Tell	100	84	79	80	96	92	102	108	113	130	123	126	140	144	120	126	147	90	163	166	152
Taekwon-do vereniging Benek	0	0	0	0	0	0	0	0	37	43	54	54	76	51	39	54	50	52	54	51	50
Tafeltennisvereniging Harderwijk	75	70	69	52	80	84	59	56	54	58	54	44	58	63	61	67	66	58	64	51	52

Naam sportvereniging	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Tennisvereniging Frankrijk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	454	430	430	454	453	401	435	448	470	494	512	511
Tennisvereniging De Rumels	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	135	135	136	151	222	202	201	185	193	190
Tennisvereniging Strokkel	606	600	706	706	761	870	850	832	779	874	780	780	723	747	758	828	850	825	886	861	809
Toerclub Harderwijk	130	130	130	130	130	130	130	130	130	94	94	94	86	80	80	76	79	61	61	56	56
Vaargroep Harderwijk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	35	34	34	39	39	39
Voetbalvereniging Hierden	303	265	297	295	304	335	347	347	294	282	414	414	365	310	310	287	310	336	352	405	373
Voetbalvereniging VVOG	647	773	624	721	707	732	784	828	800	851	891	891	875	855	920	922	933	871	721	827	732
Voetbalvereniging Zwart-Wit '63	238	238	238	211	250	270	277	288	310	316	329	329	375	401	416	405	400	431	454	461	471
Volleybalvereniging Harderwijk	520	601	499	513	584	568	561	561	563	520	466	466	437	426	411	390	377	367	329	326	380
Volleybalvereniging HSC	0	0	0	0	0	0	0	0	0	127	117	117	120	123	104	133	163	163	156	187	190
Regionale Vrijwillige Reddingsbrigade Ve	93	93	93	91	74	56	43	43	38	38	38	38	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Watersportvereniging Flevo	643	643	643	644	625	625	625	620	620	642	642	642	642	642	657	658	658	675	675	675	675
IJclub Volmoed	235	322	300	300	269	256	225	225	220	240	246	246	270	270	270	240	240	260	235	320	320
HZVV Continental	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	38	36	35	35	42	42	42	42
Zaalvoetbalvereniging GOAL!	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14	14	12	12	14	14	14	14
Hierdense Zaal Voetbal Vereniging	0	0	0	0	0	12	12	12	11	12	10	10	10	10	10	11	11	9	11	10	10
Verenigde Zaalvoetbalverenigingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Harderwijkse (Kunst)zwem en poloclub D	418	459	396	420	627	545	582	592	590	563	515	515	483	446	431	362	350	296	309	359	347
Hydro-therapie vereniging De Zonzij	0	0	0	0	0	0	0	0	38	34	48	50	57	68	80	93	93	93	108	108	135
Gehandicapten Sportclub DEVEDO	0	0	0	0	0	0	71	71	71	71	50	49	49	49	49	44	44	41	40	40	40
Club Extra Harderwijk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	33	38	25	39
Wielervereniging De IJsselstreek	196	199	216	194	188	188	188	188	188	188	127	127	147	220	180	181	180	184	99	99	99
opgeheven																					
Plankzeilvereniging Wolderwijd	46	45	51	50	29	29	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Volleybalver. Vriendenschaar	0	0	0	0	25	25	19	24	24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zaalvoetbalver. De Minnebreurs	50	50	50	36	58	61	58	51	71	68	84	84	70	59	59	74	74	0	0	0	0
Zaalvoetbalvereniging Sim-Ki	36	36	36	36	36	36	36	36	36	36	36	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Poloclub Harderwijk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	59	59	70	82	82	81	76	62	53	52	0
kengetallen totaal																					
totaal aantal leden	8790	8860	8560	8647	8928	9183	9146	9116	9145	9785	9746	9829	9831	9978	9817	10308	10182	10055	10055	10448	10553
totaal aantal inwoners per 1 januari	32732	33195	33866	34255	34600	35389	35804	36282	36636	36776	36909	37484	37975	38441	39204	39745	40186	40399	40603	40559	40879
deelnemerspercentage georg. Sport	26,85	26,69	25,28	25,24	25,80	25,95	25,54	25,13	24,96	26,61	26,41	26,22	25,89	25,96	25,04	25,94	25,34	24,89	24,76	25,76	25,82

Bijlage 5 Overzicht sportvoorzieningen

Binnensportaccommodaties

Sportvoorziening	aantal/afmeting	eigenaar	hoofdgebruiker
Zwembad			
Overdekt zwembad	525 - 2400	gemeente	
Sporthallen			
De Sypel	48x28x8,3 = 1344 m ²	gemeente	
Drielanden	44x24x7 = 1056 m ²	gemeente	
Sportzalen			
Stadsweiden	28x16x7	gemeente	
De Rumels	33 x 24	stichting	
Gymzalen			
Vliepad	21x12x5,5	gemeente	
Bosboom Toussaintstraat	21x12x5,5	gemeente	
Deventerweg	20x12x5,5	gemeente	
Houtkamp	21x12x5,5	gemeente	
Const. Huygenslaan	21x12x5,5	gemeente	
RSG Slingerbos	20x10x5,5	school	
RSG Slingerbos	20x10x5,5	school	
RSG Slingerbos	20x10x5,5	school	
Chr. VMBO Veluwerand	20x11x5,5	school	
Chr. VMBO Groen van Prinsteren	21x12x5,5	school	
CCNV	18x9x5,5	school	
CCNV	20x11x5,5	school	
CCNV	20x11x5,5	school	
Landstede	20x11x5,5	school	
Tennishallen			
TV Strokel	3 tapijt binnen	vereniging	TV Strokel
Squashaccommodatie			
Wellness Centrum De Harder	6	particulier	
Fitnesscentra			
Sportcentrum Iedema		particulier	
Wellness Centrum De Harder		particulier	
Schietaccommodatie			
Willem Tell	50 meter, 8 punten	vereniging	
Biljartaccommodatie			
		particulier	
Bowlingcentrum			
	10	particulier	
Binnenmanege			
		vereniging	Randmeerruiters

Buitensportaccommodaties

Sportvoorziening	aantal/afmeting	eigenaar	hoofdgebruiker
voetbalvelden			
Parkweg	3	gemeente	vv Zwart-Wit '63
De Strokel	8	gemeente	VVOG
Hierden	4	gemeente	vv Hierden
Korfbalaccommodatie			
Slingerbos	3	gemeente	kv. Unitas
Hockeyaccommodatie			
Parkweg	2	gemeente	MHC de Mezen
Tennisaccommodaties			
TV Frankrijk	5	vereniging	TV Frankrijk
TV Strokel	9	vereniging	TV Strokel
TV De Rumels	3	vereniging	TV De Rumels
Vakantiepark De Dennenhoek		particulier	
Atletiekbanen			
Sportpark De Strokel	6 banen 400 m	gemeente	A.v. Athlos
Trim- en cooperbaan			
		gemeente	
Jeu de boulesbanen			
Parkweg	vele banen	vereniging	JdBver. Harderwijk
Natuurijsbaan			
	1	gemeente	IJsclub Volmoed
Buitenmanege			
		vereniging	Randmeerruiters
Zwembad			
Openlucht zwembad	1925 - 3250	gemeente	

Bijlage 6 Beheerplan buitensportaccommodaties

Met betrekking tot de buitensportaccommodaties staat de gemeente een heldere verantwoordelijkheidsverdeling voor. De verenigingen zijn eigenaar van de gebouwen (kleedkamers, bestuurskamer en kantine). Bij vv Zwart-Wit '63 en vv Hierden is dit geëffectueerd.

Bij AV Athlos, VVOG, CKV Unitas en MHC De Mezen is het voornemen deze verantwoordelijkheid in januari 2006 over te dragen met inbegrip van een eenmalige investeringsbijdrage en de beschikbare onderhoudsgelden voor de kleedkamers.

De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer, onderhoud en investeringen in de veldaccommodaties. Voor het cultuur-technisch onderhoud van de sportvelden is geen meerjaren onderhoudsplan beschikbaar. In het door ingenieursbureau Oranjewoud opgestelde beheerplan Buitensportaccommodaties wordt daarin voorzien. In dit plan is opgenomen:

- het cultuur-technisch onderhoud van de sportvelden en investeringen in kwaliteit en kwantiteit;
- het onderhoud aan infrastructuur (hekwerken, ballenvangers, beregeningsinstallaties en straatwerk).

Door Oranjewoud is per buitensportaccommodatie de kwaliteit en de vraag/aanbod verhouding in beeld gebracht. Voor sportpark De Strokel zijn de belangrijkste conclusies:

- VVOG heeft ruim voldoende wedstrijdcapaciteit en voldoende trainingscapaciteit;
- zowel de wedstrijdvelden als de trainingsvelden zijn van goede kwaliteit, een enkel trainingsveld uitgezonderd. Nadeel is dat de trainingscapaciteit is verspreid over diverse trainingshoeken.

Voor sportpark Parkweg zijn de belangrijkste conclusies:

- de wedstrijdvelden van vv Zwart-Wit '63 scoren, met uitzondering van het jeugdveldje, ruim voldoende tot goed;
- de vereniging heeft onvoldoende wedstrijdcapaciteit en trainingscapaciteit. Het advies om op korte termijn, gelet op de ruimtelijke beperking een veld te vervangen door een kunstgrasveld.

Voor sportpark Slingerbos zijn de belangrijkste conclusies:

- de aanleg van een nieuw kunstgrasveld voor CKV Unitas is noodzakelijk, omdat het bijveld en het overloopveld (natuurgras) kwalitatief en kwantitatief (afmetingen) onvoldoende scoren;
- een tweede kunstgrasveld biedt ruimte voor verdere groei van deze vereniging. Na afstoting van het bijveld en het overloopveld kan de vrijkomende ruimte worden gebruikt voor andere doeleinden.

Op sportpark Hierden zijn het voormalige hoofdveld en het naastliggende bijveld in het voorjaar van 2004 samengevoegd tot een nieuw hoofdveld. Na deze herinrichting beschikt de vv Hierden over voldoende capaciteit.

Bijlage 7 Tarieven- en subsidiebeleid

In mei 1995 is besloten tot de harmonisering van de tarieven in de gemeente sportaccommodaties. Onderzoek heeft uitgewezen dat het waarderingsprincipe het best passende tarifieringssysteem voor de gemeente Harderwijk is. De motivering luidde in 1995 als volgt:

- het systeem zorgt voor een tarievenstelsel met een duidelijke systematiek. Op basis van een aantal objectieve gebruiksnormen wordt het tarief gerelateerd aan het gemiddeld aantal personen dat per tijdseenheid gebruik kan maken van een accommodatie. Er is dus sprake van een harmonisch geheel van tarieven, dat bovendien eenduidig, duidelijk en rechtvaardig genoemd kan worden;
- uit een vergelijking van de nieuwe (voorgestelde) tarieven met de tarieven in de regio, blijkt er weinig veranderd: de gemeente Harderwijk blijft over het algemeen goedkoper dan de buurgemeenten. Uit het oogpunt van concurrentie lijken er geen problemen te ontstaan;
- wat betreft de differentiatie verandert er ook weinig. Het al aanwezige onderscheid tussen verenigingen en particulieren en tussen de eigen bevolking en ingezetenen van andere gemeenten blijft gehandhaafd. Ook hier zijn er weinig aanpassingen te verwachten;

Voor een uitgebreidere toelichting verwijzen we naar de notitie ‘Harmonisering sporttarieven 1995’.

Het tarifieringssysteem op basis van het waarderingsprincipe heeft de afgelopen jaren naar tevredenheid gefunctioneerd. Om te beoordelen of het tarifieringssysteem ook de komende jaren gehandhaafd kan worden, is het systeem getoetst aan de volgende uitgangspunten en randvoorwaarden:

1. gelijkheid en eenduidigheid (tarieven voor vergelijkbare accommodaties komen op gelijke wijze tot stand);
2. transparantie (zowel voor de gemeente als voor de gebruikers dient de grondslag voor het gehanteerde tarief helder te zijn);
3. kostenbeheersing (het tarifieringssysteem dient als instrument ingezet te kunnen worden om een bijdrage te leveren aan het beheersen van de sportaccommodatiekosten);
4. uitvoerbaarheid en flexibiliteit (het tarifieringssysteem dient makkelijk aangepast te kunnen worden aan veranderende omstandigheden en mag geen zware belasting vormen voor de administratieve organisatie);
5. levensvatbaarheid en draagvlak (de continuïteit van het gebruik en het bestaansrecht van gebruikers mag niet in het geding zijn).

Omdat het tarifieringssysteem op basis van het waarderingsprincipe aan de gestelde uitgangspunten en randvoorwaarden voldoet, wordt voorgesteld het bestaande systeem te handhaven. In paragraaf 6.3 is aangegeven dat de gemeente een bijdrage levert aan de transparantie van gemeentelijke geldstromen en het kostenbewustzijn van gebruikers van gemeentelijke sportaccommodaties door jaarlijks per accommodatie inzicht in een aantal kengetallen te presenteren.

Gelijk aan het tarievenbeleid wordt ook voorgesteld het bestaande subsidiebeleid ongemoeid te laten. Wij achten het systeem van budgetsubsidies als sturingsinstrument minder geschikt voor sportverenigingen. Bij sportverenigingen is namelijk geen sprake van professioneel beroeps kader en beroepsmanagement. Invoering van het systeem van budgetsubsidies zou niet alleen bij de gemeente, maar ook bij de 48 verenigingen leiden tot een substantiële extra belasting van de administratieve organisatie. O.a. zullen zij dan een jaarverslag, jaarrekening en accountcontrole moeten overleggen. Wij zijn van mening dat deze extra belasting van vrijwilligersorganisaties juist dient te worden voorkomen. Ook nu al worden via de systematiek van gebruikersvergoedingen afspraken / taken met besturen van sportverenigingen overeengekomen.